

„ნიანგის“ ეს ნომერი ძთლიანად ეძღვნება ილია ჭავჭავაძის დაბადების 140 წლისთავს

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ნიანგი

10-11

გამოსავის, 55-ე ფული, (№ 1525) მაისი, ივნისი 1978, ფასი 40 კაპიკი.

მარად და ეველგან, საქართველოვ, მე ვარ შენთან!

ილია ჭავჭავაძე

მოგვყვები, თრთოლვით მოგვყვები მეც სტრიქონ-სტრიქონ

„ყვარლის მთებს“,
სამშობლო (საივერიო!) სიცოცხლის სანთელს კვლავ გინთებს!
კვლავ შენი შუბლი გვჭირდება, — სიბრძნის და სიტყვის სამზეო,
კვლავ შენ — დიდებულ მთაწმინდელს — ერი მოგადგა კარზეო!
ერთი ხარ — ბურჯი ძირძველი, მახვილი — ენის შემრყვნელის!
შუბლი ქართველი კაცისა, შუბლი — წინასწარმეტყველის!
რომ გაგეჟლიტა, გეოტა მუმლი მუხისა და ჩრჩილი,
მაგ შუბლით იწერებოდა „ქართლის დედა“ და „აჩრდილი“.
მაშინ „ნიანგი“ სად იყო? — შენ დაასწარი „ნიანგსა“!
დღესაც კი შეაჯანჯლარებ კაცია-ადამიანსა!
ემაგ შუბლიდან სამშობლოს მიეც სიმართლის სანათი!
გვჭირდება, დღესაც გვჭირდება ჩვენ ქვერივი ოთარაანთი!
კვალის გამყვანი შენ იყავ, — პირველი ლოდის დამდები!
ერთი ხარ! ზოგჯერ ერთხანად მკრთალებდა მილიარდები!
მგზავრის შენეულ წერილებს რომელი შუბლი ასხივებს?!
სიტყვა მტვერია, თუ ის მტრის გულს არ ჩამოჰკვეს, ასივებს!
რომ ერი ფეხზე ღონიერად ხვალ მაინც წარმომდგარიყო,
შენ ბაზალეთში აკვანი ნახე (თუმცა იქ არ იყო!)
ცეცხლი აიღე მარტოდენ ბედკრული ისტორიიდან,
თავდადებული დიმიტრი ურდოში მიტომ მივიდა!
შენ გუთნის მამაც იყავი, ტატოს მერანის მხედარიც,
მტკიცად მამულის მედროშე, მზეჩაუქრობი, მზედარი!
გიჭვრეტო: ჯერ ეძებ სატკივარს, მერე წამლობას იჩქარი!
გიკვირდა, ვისთვის იბრძოდა ქართველი იანიჩარი?!
სხვა იყო შენი „სიზმარი“, სხვა იყო შენი „სანთელი“ —
საჭავეჭავაძო სახმილი და საილიო სათქმელი!
კეპავდი, სხეპდი, ჰკაფავდი კალმით (იგივე დაშნითა!)
ტაშს გაურბოდი! — სიმაღლე არ იზომება ტაშითა!
ხალხთა ბორკილის მსხვერვის ხმის გაგონება რომ ეწადა,
ეგ შუბლი იყო მაღალი, „ბედნიერ ერს“ რომ წკეპლავდა!
ქართველის ჭმუნვით მჭმუნვარეგ, ერის ცრემლების მომწმუნდო,
შუბლით შუბავდი ქართვლის მტერს, როდი ედექი მოწმედო!
რაკი შენ ჰყავდი იმედად, რაკი მამულში მზეც არი, —
ქვეყანას, შენს კარგ ქვეყანას, რაღა აქვს მოსაწყენარი?!
დალოცვილია სამშობლო, შენ რომ ისურვე, იმ ლოცვით,
დაჭრილ შუბლსა და სატკივარს დღეს სათითაოდ გიკოცნით!

ზაზა კაციავილი

ლაგაზისეული

ი ლ ი ა ჭ ა ვ ჭ ა ვ ა ძ ე ს

ის იყო ღმერთი ძირს, მიწაზე, დინჯად მავალი
ლაღი არწივი, მოდარაჯე მტრებზე თვალდათვალ
ირაკლის სისხლის დიდებული შთამომავალი
ასი გვირგვინი უკვდავებას ჩვენთვის წაართვა
ჭალარა ქართვლის დედის კალთამ ცას ნოჭ-ნოჭ
ამ საუკუნის გრიგალებშიც გადმონათ
პითა აჩრდილი, მოგვევლინა ახლაც უეცრიმ
ჭირშიც და ღვინშიც თან მოკვდებოდა გზად ტაიჭ-ტაიჭ
აკვანი ოქროს, ბაზალეთის ტბაში დაღანდა
პით არ დაგლოცოთ, ჩვენო ლოცვავ, შვებავ და ღვინავ
ამა ანბანის მოდარაჯე, ბრძენო თამადა
ძეო მეუფის, საქართველოს მამობა ძალგამ
პრის დიდებას წინ უძღოდე, ცისკრის კარამდი

„მამული... ეს ღაღადღავი სიტყვა თვითმუცლის ჩვენგანის გათავისებულებას უძრავ ქონებას კნიშნავს, და არა მთელი ხალხის სამშობლო ბინას... მამულის ხსენებაზედ ესლანდელ ქონდრის კაცს თავისი ნებე-დაყრილი სახნავი მიწა წარმოუდგება ხოლმე! მამულისათვის ბრძოლა, — ესლა სასამართლოში შეტანილ ღერბიან ქალად-დზე სადაო საჩივარია; მამულისათვის ძლევა-მოსილება — მოგებული საქმის განაჩენის პირია, ჯეროვნად შემოწმებული. მამულის სიმამრე — ტყრუშული ღობეა, ვენახ გარემოში შემორტყმული; მამულის პატივი — ნებვია, სახნავ მიწაზედ სასუქად დაყრილი; მამულის შვილობა, — მხენლობა და მთესველის სახელი-დაა... განუთიფულებით და თვითმუცლის ზურგმა ვეღარ ზიდა ის დიდი აზრი მამულისა,

ილიას საგირაულო სიყვავი

რომელიც ყველასათვის ადვილი საზიდა. თვითმუცლობით ტვინი ამოშრა, შევიწროვდა და მაგ სიტყვის დიდი მნიშვნელობა ვეღარ იტვირთა... დაგაქციეთ მამათა ჩვენთა სამარე, შვილთა ჩვენთა აკვანი, დიდი „მამული! დაგშალეთ, პატარები გავიგეთ“.

„ჩვენი გონება დაიფუცა, სულით და ხორცით დაგუწმადით. გონება ჩვენი, როგორც ყოველივე საგანი, რომელიც დაიფუცება, შეგვივიწროვდა, დაგვისუსტდა და, რასაკვირველია, ვეღარაფერს ფართოს და დიდ აზრს ვეღარ დაიტევდა და ვეღარ ზიდავდა. ამ მიზეზით ყოველივე აზრი, ფიქრი, სურვილი, გრძნობა დაგვინამცევდა“.

და, გონებითად, ზნეობითად დაგვატარადით. მას აქეთ, რასაც კი ხელი მოგკიდეთ, ვეღარ მოვერივენი, რასაც კი გონების თვალთ დაგვაკვირდით, ვეღარ დაგვიტიეთ, აცდიეთ ყოველი იგი და დაგვანაკურეთ, იმოდენა ნამცეცხად გაქციეთ“.

„ჩვენ თვითონ დავცალიერდით გუდაფშუტასავით, ცარიელი სიტყვები-და გვინდა, ცარიელი ხმები, რომ ენამ პირში იშტვინოს და ყურმა ძარღვი იფხანოს, სხვა რისთვის გვინდა ენა? საერთო სახელი — ქართული — კერძობითად გავხადეთ, მამული დანგხვილ ნაფუძვრად გადაგაქციეთ, პატივი — ნებვად, თავი გოგრადა და ჩვენი უადამიანობა იქამდის მივიყვანეთ, რომ კაცი კაცს აღარა ნიშნავს, თუ ზედ-კაცური არ დაუშმატეთ“.

ერთ მშვენიერ დილას ნებიერი ლუარსაბი, ქვეშაგებიდანვე გულგადაღებული, დაბალ, რბილ ტახტზედ გადაგორდა ერთის ქშენით და ვაი-ვაგლაბით, თვალები დააჭყიტა დადინახა, რომ დარეჯანი ჩვეულებისამებრ წინდას კი არა ქსოვდა, არამედ უნგრულ ჟურნალს უკირკიტებდა.

— რას აკეთებ, შენი ჭირიმი? — ჰკითხა კნენინას თავისი ცოლის სიბრძნისაგან გაოცებულმა ლუარსაბმა, რომელსაც ქართული აღარ ეგებოდა და ახლა უნგრულსა ჰკითხულობდა.

— როგორ თუ რასა, შენი ჭირიმი? ხალხია, მიმსვლელია, მომსვლელია. მოდაა, ყველაფერს თვალ-ყურის ჰერაუნდა, — მიუგო კნენინამ.

— ეგრე, ჩემო დარეჯან, ეგრე, გეთყვანე! მაგრამა ე მოდა რაღა შუაშია?

— როგორ თუ რა შუაშია, გენაცვალე, ვერა ხედავ, ქალები როგორ ლერწამივით დადიან... ჰოდა, ამ ჟურნალშია დიეტის დაცვის წესები.

— ლერწამივითა, ჰა, ლერწამივით, — ცოტა არ იყოს არ ესიამოვნა თავადსა. „მამ, აფსუსი არ არის, რომ ამისთანა დედაკაცი გაილიოს!“ — უკმაყოფილოდ გაიფიქრა გუნებაში.

— თორემ, აბა, სარკეში ჩაიხედე, ჩემო ტურფავ! — ისეთი შემპარავი ხმით განაგრძობდა კნენინა, რომ მეუღლეს არა სწყენოდა რა, — როგორი ჩამრგვალებული მყავხარ კურატივით, ჰი, ჰი... მორგავით კისერი. სამკეცად ჩამოსული ღაბაბი, მაგას კი ვენაცვალე, — ფაფუკი ღაბაბის ხსენებაზე ტრფიალება შემოგეზნო კნენინას, — როგორი, როგორი გონიერი, დიად, პატივსაცემი და პატივცემული ღიბი... ცოტა ქონის დაყრა არც შენ გაწყენდა, ჩემო გოშავ! — დაავირგვინა კნენინამ.

ლუარსაბს ჰება და ალერსი გულსკი მიესალმუნა, მაგრამ გახდომის ხსენება არაფრად ეჭაშნიკა.

— აბა, შენი კუჭისა, ესა ჩემი ფერისა და ხორცის დღეობა, მაშა... ბრიყვნი ამბობენ, რომა ამ დროს სული ჭლექდება, მაგრამ მეტყობა მე რამე, მეტყობა?! — ეგ დიეტა თუ რაღაცა, მეორედ აღარ მიხსენო!..

განაწყენებული ლუარსაბი კედლისკენ გადაბრუნდა. მისმა ძვირფასმა მეუღლემ, კნენინა დარეჯანმა, კი სიტყვა

დიეტა

აღარ გაუგრძელა, რადგანაც თვითონაც სწორედ თავისი ქმრის კოპიო გახლდათ და იყვნენ „ერთ სულ და ერთ ხორც“, მერე რა რიგად! — იგივე სიმრგვალე, იგივე სიმსუქნე და ასე და ამგვარად. სწორედ ამიტომ იყო, რომ კნენინა უნგრულ ჟურნალს უკირკიტებდა. ლუარსაბმა დიდხანს ვერ შესძლო პირშექცევით წოლა, ცნობისმოყვარეობამ წასძლია, წყენა მსუქან ლუკმასავით გადაყლაბა და ისევ დარეჯანს გადმოუბრუნდა:

— მაინც რა სწერია მაგ ჟურნალშია, შენი კუჭისა? — ჰკითხა მან და კბილები გააკრატუნა, რასაც კნენინა ღიმილს ეძახდა.

— როგორ თუ რასა, აბა, მისმინე: ქალი მოხდენილი და ტანკენარი რომ

იყოს, პროფილაქტიკა უნდა ჩაატაროს და მკაცრად დიეტას კვების ისეთი რეჟიმი, სადაც საკვებს ნაკლები კალორიანობა ექნება.

ლუარსაბმა ვერაფერი გაუგო განსწავლულ მეუღლეს, მაგრამ იმის იმედით, რომ იქნებ ბოლოს რაიმეს მიგხვდებო, სმენა დაძაბა.

— დიეტა უნდა დაიწყოს ოთხშაბათიდან (1-ლი დღე) — 2 კგ ვაშლი, ხუთშაბათს (მე-2 დღე) 1/2 კგ ყველი პამიდორით...

— სალათა რაღა?! — სიტყვა ჩააკერა ლუარსაბმა და ჭოპორტული პამიდორის კაი სალათის წარმოდგენაზე ნერწყვი უხვად მოუვიდა.

— ...პარასკევს (მე-3 დღე) 1/2 კგ ჩაინი კალბასი და ბოლოკი...

— იფ, იფ, იფ... — ამოიხვნეშა თავადმა.

— შაბათს (მე-4 დღე) 1/2 კგ კარტოფილი მუნდირში თაღვამით... კვირას, შეგეწიოს მისი მადლი (მე-5 დღე) 1 კგ ხაშლამა ბოსტნეულით...

— ვაჰ, ვაჰ! გაჩერდი, ქალო, თორემ ლამის ნერწყვი დამახრჩოს! — შესძახა ლუარსაბმა.

— ...ორშაბათი (მე-6 დღე) 1/2 ლიტრა რძე და ორცხობილა, სამშაბათს (მე-7 დღე) 10 მაგრად მოხარშული კვერცხი...

— ათი, მაგრად მოხარშული, კაცო?! აღდგომა და ეგ არი!

— და ისევ ოთხშაბათი (მე-8 დღე) 1 კგ სასისკი მდოგვითა. ესეც ასე. — წერტილი დაუსვა დარეჯანმა.

— ეგ რაღა დიეტა, შენი კუჭისა?! — კბილები გააღრჭილა ლუარსაბმა. — თუ გინდა, დაგენილავები, რომ მაგას შენ ერთ დღესაც ვერ გაუძლებ!

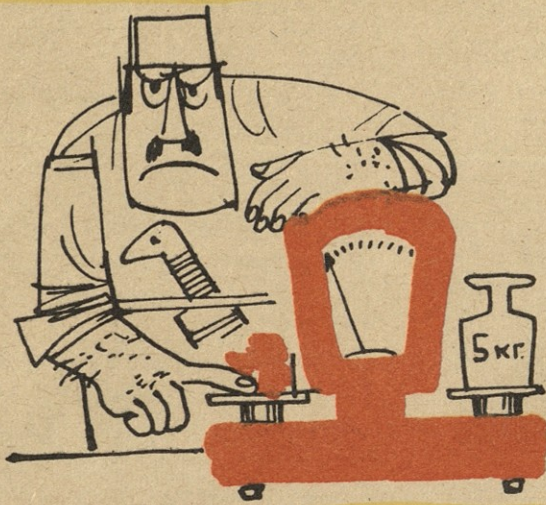
— რომ გავუძლო?

— ჯარიმა გადამახდევინე!

— როგორი ჯარიმა?

— აი, ეგ ყველაფერი მოიტანე და სულ ერთბაშად შეჭამე!

მაგრამ ტყუილი გამოდგა კნენინას თვითდაჯერებულობა: მეორე დღესვე დაარღვია დიეტა და გულუხვ სადილზე ისე აუდიოდ-ჩამოუდიოდა თურაშული ვაშლივით წითლად დაბრაწული ლოყები, როგორც თავიანთ მონჯღრეულ კიბეზე ასვლა-ჩასვლისას — გაფაფაშებული თქმობები.

კაკო ყაჩაღი

ქაღალის ცნობიერი

ვღამე ბაღეტს „კაცია-ადამიანი?!“. დადგმაში კი კაცი ადამიანიშვილი არ მეხმარება. ჭიჭინაზე რომ გავსკდე. მაინც დავდგამ. ვეძებ ორას კილოგრამიან დარეჯანს და ორასსამოცკილოგრამიან ლუარსაბს. მსურველებს ვთხოვ შე-მხედნენ ჭავჭავაძის პროსპექტზე, დიეტურ სასადილოში!

* * *

საკმაოდ ცნობილი გრაფომანი ვარ. დღეში 100 ლექსსა და 200 პოემას ვწერ. ყოველდღე დავდივარ გამომცემლობაში წიგნის გამოცემის თაობაზე. დღეს გამომცემლობის დირექტორმა წიწამურისაყენ გასეირნება შემომთავაზა. მე უარი ვუთხარი, შიშის გრძნობამ ამიტანა. მაშინ მან ჩემი წიგნის გამოცემაზე სასტიკი უარი გამომიცხადა.

დავეძებ ისეთ დირექტორს, რომელიც რესტორან „ნიავში“ წამომყვება, მერე კი ხელშეკრულებას გამიფორმებს!

* * *

ვცვლი ვაკის ოთხთახიან, ოთხქალიან, ტელეფონითა და სტერეომაგნიტოფონით კეთილმოწყობილ ბინას აქვე, ორჯონიკიძის ქუჩაზე ერთთახიან ბინაში, ილია ჭავჭავაძის სახლ-მუზეუმთან ახლოს!

* * *

ვარ უამრავი განცხადების, საჩივრისა და, მათ შორის, ანონიმური წერილის ავტორი. სურვილი მაქვს, წიგნად გამოვეცე, მაგრამ გამოცემაზე უარი მითხრეს, თანაც დიდი ილიას სიტყვები მომახალეს: „...ვისაც კი ანაბანა დაუძლევია და სხვაში არსად არ არიან გამოსადგენი, აუღიათ თავი და ლიტერატურობენო“.

„საგანი უნდა? მეზობელი იქ არა ჰყავს! თუ როგორმე მეზობელი თვალში ვერ მოსდის და მიზეზიც ვერა მოუხსნია-რა, თითონ მაინც ხელდახელ წეჰხანხლავს ერთს რასმე სამარცხვინო ამბავს თავის მეზობელსა თუ მოძმეზედ, გამოზღაჯნის ყოველს ამას ქაღალდზედ, ხახვით მოისრესს თავ-ლებს, რომ ცრემლი მოუვიდეს, ვითომც-და საზოგადოების სიყვარულით გული სტკივა, ჰგოდებს და ვალალებს, ამოიჩრის ილღიაში ნაბლანს, თავმოწონებით წარუდგება რედაქციას და გათავდა — მწერალია და მწერალი“.

შანი სიხარულით

ილიას საზიარული სიფყვა

ეროვნული

ილიას საქართველოს მაშინდელი ცხოვრებისეული პოლა „ხავსმოკიდებულ გუბედ“, საიდანაც მეტად ცუდი ოსმეიარი ამოდიოდა: „კაცს სული შეუგუბდებოდა, გონებას და გულს ობი მოეკიდებოდა, მუხლი, წინ წასადგომად მოცემული, დაეხუთებოდა... შიგ მეტად მრავალი ცხოველი მოჩანდა, მათ შორის ორფეხა ცხოველებიც იყვნენ, რომელთაც ჩვენში ადამიანებს ეძახიან. ამ ადამიანებში ნამდვილი კაცებიც მოჩანდნენ, მაგრამ ძალიან ცოტა... ამ წუმპებს ქართველები სამასხაროდ ცხოვრებას ეძახიან, როგორც იმ ორფეხა ცხოველებს, რომელნიც შიგა ღმებთან, ადამიანებს“.

ილია მიუახლოვდა ამ გუბეს: „მიგაც შეცურდა. სუნმა შეაწუხა. გამოსვლა დააპირა, მაგრამ მოინდომა იქიდან რამდენიმე ცხოველის გამოყვანა, რომ „სიარულს ტყუილად არ ჩაევლო“. წაავლო ერთს მათგანს ყურზე ხელი და „ვაი-ვაის“ და „მეტკინას“ ძახილით, ნაპირზე გამოათრია...

— ეინა ხარ? — ვკითხე მე. — რა სულიერი ხარ?

— კაცი ვარ, ადამიანი! — მომიგო მან.

— რომ არ გეტქო, ღმერთი, რჯული, ვერ მივხედებოდი. მართლა კაცი ხარ?

— თავი არ მაძიკვდება! კაცი ვარ ადამის ტომისა, ყმისა და მამულის პატრონი; ლუარსაბ თათქარიძეს მეძახიან.

— თუ ადამიანი ხარ, მაგ დამპალ გუბეში, ბაყაყებთან და ჭიყვლებთან, რა გინდა?

— ბიჭოს!.. მაშ, სად უნდა ვიყო?

— კაცებთან, თუ კაცი ხარ.

— კაცები არ არიან, რომ აქ არიან? ათასია ჩემისთანა და ათასზე მეტიც. ბრმა ყოფილ-ხარ!

— ეგ ჯერ ვინ იცის, მე ვარ ბრმა, თუ შენა? შენ ერთი ეს მითხარი, მაგ გუბეში არიან ისინიცა?

— გუბეში რას ჰქვიათ, ვიფი ხომ არა ხარ? ჩვენი ცხოვრებაა ეგა.

— ზედაც გეტყობა.

— როგორც სხვას ეტყობა ზედა, ისეც მე...

— მაშ, კაი ნიმუში ხარ შენ, ჩემო ლუარსაბ, თუ ეგრეა...

— რალა მე წამავლე, შე უღმერთოვ, ხელი? ათასია სხვა ჩემისთანა!

— აბა, უფრო მაგისთვის წავაღლე, რომ შენ ათასსა ჰგევხარ და ათასი — შენა! რაც ბევრს ემგვანები, უფრო კარგია! აქეთ მობრძანდი, აქეთ, შენ ძვირფასი ჭარბალიტი ხარ!

წავაღლე ყურზედ ხელი და გამოვსწიე, ლუარსაბი უგემურად დაიღმეკა... და დამიყვრა. ლუარსაბის ყვირილზედ გამომიცქივდა გუბიდან ადამიანების ხროვა და ერთი ხმით დამიჭყივლეს.

— შენ ეი, რა გინდა მაგისაგან? გაუშვი. ეგ ჩვენი ძმაცაა, არავენ არ შეასწროს თვალი, თორემ არ ვიცით, რასა ვიქო.

— თქვენ რა, რომ ეს დაინახოს ვინმემ, აბა თქვენ რა?

— როგორ თუ ჩვენ რა? ხარი ხართან დააბო, ან ფერს იცვლის, ან ზნესაო. ყველამ იცის, დაბადების დღითივე ეგ ჩვენთან იყო დაბმული. ვინც მაგას ნახავს — ვითომც ჩვენ ვუნახივართ. ყველა იტყვის, ვისთან ეს ყოფილა — ყველა ამისთანა იქნებაო. ეს ჩვენ არ გვინდა, გვსმის თუ არა?

— კარგად შემატყობინეთ, არ მესმის.

— აი ღმერთმა ნუ გაგაგონოს! როგორ არ გვსმის? ჩვენი ლაფი მაგას აცხია და მაგისი — ჩვენი. გაიგე?! მაგის შერცხვენა ჩვენი შერცხვენაა! ამოღენა ხანია, ვიძალებით ამ ოხერს ადგილას და ჩვენი სახელისთვის გუბიდან თავი ვერ ამოგვიყვია. უცხო არ დაგვიანხოსო. დღეს კი შენ მოსულხარ, ჭეყანას უნდა გაჩვენოთ...

— მეც ეს მითხარია, რომ თქვენ ესა გვავთ და თქვენ ამასა, იმისათვის მეძნელება ამისი თავის დანებება, რომ კაი ნიმუშია.

ნახ. ზ. ფორჩხიძისა

თუმცა კველნი დაგმორდნენ, ახ-
ლნი ხოშ შენია!

გრიგოლ ყიფშიძისადმი

„ბატონო გიგავ! არ მესმის, ღმერთმან იცის, თქვენი საქმე და ამის გამო ჩემიცა. მაგალითებზე, დღეს ერთი სტრიქონიც არ იყო მზად სახვალიოდ და ერთმა თქვენ-განმა არცკი დაინახა საჭიროდ წუხელ შე-მოსულიყო. საკვირაოდ ერთი სტრიქონი არ არის მზად და აი მეცხრე საათია და არც ერთი თქვენგანი რედაქციას ახლო არ ეკა-რება. მე ილაჯი გამიწყდა ამდენის თქმი-თა და ტყუილის ლოდინითა. ის მაინც წინადადეგ მითხარით ხოლმე, რომ არა გსურთ სიარული რედაქციაში საღამოობით, მაშინ ჩემს თავს როგორმე მოგველი, თორემ ასე უთავ-ბოლოდ საქმის წაყვანა შეუძლებე-ლია. დღე არ გადის თითქმის ისე, რომ შიში არ იყოს ნომერის გამოუსვლელობი-სა სახვალიოდ და მინამ თქვენის აქ მოს-ვლით შიში გადიურება, მე ჩემი მემართე-ბა. თუ არა გსურთ და მოგწყინდათ რედაქ-ციაში მუშაობა, მითხარით. ამ იანვრამდე როგორმე გვეტოტიალდებინა საქმე კარგი იქმნება და მერე კი მეც თვითონ ხელს ვიდებ“.

ილია ჭავჭავაძე

ივლირის ბალი ჩვენს დიდ ბალთანა ქვრივის ბალჩად გამოჩნ-ნდებოდა. მე და ტურფა, მდაბიუ-რად რომ ვთქვათ, სიყვარულით აღტაცებულნი. კარგა ხანს ერთად ვრბოდით. ერთხელაც ვნახეთ, ბილიკიდან გადაუხვია, მოსწყვიტა ქორფა ვარდი, გადმომიგდო საყ-ვარელსა და მამაძახა: „ჩემო გი-ყო! ჩემ სახსოვრად გქონდეს ესაო!“ „ეს რა ჰქენი მეტქი, ოლ-ლაჯან!“ — მინდოდა დამეყვირა, მაგრამ ველარ მოვასწარ. ან მე მაშინ რა ვიცოდი, ან ჩემ გიჟმა რა იცოდა, რომ პოლიციელი დაბარებულივით იქვე გაჩნდებო-და. როცა საჭიროა, ეს დალოც-ვილი, უჩინაჩინივით გაქრება, ახლა კი საჭირო არ იყო, ეს ჩემი ცოდვით სავსე, და სატანასავით გამოგვეცხადა.

ვარდი რათ მოსწყვიტეთ, თქვე ასეთ-ისეთებო! ჩვენ ვუთხარით, სიყვარულისგანა ვართ გავიყებუ-ლნი და ამ ერთხელ გვაპატიეთ-ქო. ვისაც სიყვარულის იშტა-აეშლება, ვარდების ბლდენას რომ მიჰყოს ხელი, რა ხეირი დაგვეყ-რებავო?!

ახლა სუღაირასპრავაში ვზი-ვართ მეც და ოლლაცა, ვკამობთ სიყვარულის სიგიჟესა და კარგს არაფერს ველით...

5 ნოემბერი, 1860 წ.

* * *

აღვები და მკითხამ. ჩემო თვალის სინათლევ, რაზედ მოგი-წყენიაო.

აბა, მოწყენილი როგორ არ ვი-ყო, როდესაც საბუთიცა მაქვს მოწყენისა და კაი მაგარი საბუ-თიცა.

ამ დილით გადავწყვიტე, ცო-ტას გავისეირნებ, თვალს წყალს დავალევიანებ-მეთქი. ჩემი მოურა-ვის ეტლი ცუდად მაქვს დაცილი-

ლი. ამიტომაც დავიქირავე ერთი პირდაუხანელი იამშჩიკის პუტო-კა და შევუხვევი გარუბნის გზა-სა.

შევედი ტაძარში და რასა ვხე-დამ: მამა-პაპათა ფრესკები ვილა-ცას გაჩით შეუღესამს. ერთი წვე-როსანი მხატვარი აბოზღებულა ხარაჩოზედა ფუნჯით ხელში და ნიშნისმოგებით იცინის. „ეს რა გიქნია მეთქი, შე უგუნურო?!“ „უგუნური რასა ჰქვიან, ვერა ჰხედამ რესტავრაციასა ვშვრე-ბიო“. „განა რესტავრაცია იმასა ჰქვიან, შე ჩემი ცოდვით სავ-სევ, ძველი წაშალო და ახალი დაჰხატო მეთქი! განა იმაზე უკე-თესსა რას დაჰხატამ, რაც მეთე საუკუნეში ოსტატს შაუქმნია მეთქი?! თუ ასე გულით გსურდა თავის გამოჩენა, შენი ტაძარი აგეშენებინა და შენვე, როგორ-ცა გსურდა, ისე მოგებატ-მოგე-ჩუქტურთმებინა მეთქი?!“.

გავვარდ-გამოვვარდი მაგრამა, ვინ გისმინა. ამაზედაო უკვე სმეტა ზედგენილია, ხელშეკრულება და-დებულია, ფული გამოყოფილია. მასალები გამოწერილია... აღარა-ფერი ეშველებო.

მაშ უნდა შერყვნას ამ ფინაჩმა მხატვარმა ეს წმინდა ძეგლი-მეთქი?

რას ვიზამთ, შეცდომებზე ვსწა-ვლობთ. ხომ იცით, რომა რეს-ტავრაციის კულტურა ჩვენში ჯერ კიდევ დაბალიაო.

სანამ ეგენი რესტავრაციის მა-ღალ კულტურას მიაღწევდნენ, ჩვენში, მგონი, სარესტავრაციო აღარაფერი დარჩება.

28 მაისი 1872 წ.

დღიურები აღმოაჩინა, დავიწყე-ბის მტვერი გადააცალა, გადაწერა და დასაბეჭდად გადმოგვცა

რევაზ მიწველაძე

ნახ. ზ. დუნიასისა

— ზაქრო! ჩამო, გიჟო, სმენად იმუშავე ჩემთან!

ილიას საზოგადოებრივი სიყვარული

„ბატონო რომ ჯერ ისიც არ შეუტყვია, მცხეთა სად არის, დარიალის ხეობაშია, თუ არაგვისსაში, და სტრამბონი ბერძენთა მწერალია, თუ რომაელთა, აბა საიდან შეგვიტყობდა, რაც პირველყოფილ დროებას ჩვენის ისტორიისას შეეხება ამაზე ნათქვამი, რომ სანეკრე ნახა და სახტომი კი არ გაუსინჯაო“.

„ამისთანა სასაცილო ამბავი უფრო ხშირად უნდა გატყობდეს შენა, თუ არა და იცინე, რამდენიც გენებოს. იცინე და თანაც გაჯავრდი ამ მოთხრობის დამწერელ და მამიგონე ჭორი — შენ ხომ ჭორების მოგონება გიყვარს — რომ მე ვითომც ქართველობას ვლაღატობ, რადგანაც იმის სასაცილო ამბავს გიანბნობ და არა ვმალავ ზოგიერთ გულ-მოკლე პატრიოტიზმით“.

ნახ. ზ. დიასაძისა

— სად იშოვებ ეს კავანი?
— გაჯალეთისა ტბის ძირას...

ეს პატარა ბარათები დიდი ილიას უკვდავი მემკვიდრეობაა. არ გეგონოთ — ქობულეთის, საჩხერის, სოხუმის, ონის, გორის, ცაგერის, თერჯოლის, წულუკიძისა და სხვა რაიონების უხეირო გზებზე ფეხითა და ტრანსპორტით მოსიარულეთა საჩივრებია „ნიაგის“ რედაქციაში გამოგზავნილი ლექსებად, ბალადად, პოემადად, მოთხრობებად და ანონიმურ წერილებად. ბითუმის უქონლობისა და ზოგიერთი სოფლის ბითური ხელმძღვანელობის უყურადღებობის გამო გაბითურებული, ატალახებული, მინგრეულ-მონგრეული, გულმკერდდაფლეთილი, ოღროჩოროვებიანი, უპატრონო გზების საცოდაობაზე წერენ ისინი საკბილოს მლოდინში მუდამ ხახადაღებულ ნიაგს. მასაც სხვა რა გზა აქვს. მზად არის ლუკმას დროზე ჩაავლოს კბილი...

კუდიგორისკენ მიმავალი საურმე გზა არ იქნებოდა, ალბათ, იმ დღეში, როგორც ქობულეთის რაიონის სოფელ წყავროკის გზაა. აქ, თურმე, ბაგა-ბაღსა და სკოლაში მოსიარულე ბავშვებს მალე რკინის ფეხსაცმელებს ჩააცმევინ. რათა მეტხანს გაძლოს. გვიშველეთ რამეო, ხვეწნით ლამის ყელი გამოიბღვინა წყავროკელებმა.

* * *

ჰორი არაგვის ეგონოს და, საჩხერის რაიონის სოფელ ჭორილას რომ გზა აქვს, ალბათ, ასეთს ვერსად ნახავთ: ზედ მანქანა გაივლის კი არა. ცხენიც კი მოიტეხავს ფეხს. შვიდი კილომეტრითა დაშორებული ეს სოფელი რაიონის ცენტრიდან და, როცა სამსახურში აგვიანდებთ, ჭორილელები ისე გარბიან, რომ ყოველი მათგანი სპორტის ისტატი თუ არა, პირველი თანრიგის ნორმატივს მაინც შეასრულებს გრძელ დისტანციაზე რბენაში. ცუდ ამინდში ხომავტობუსების სინსილას ვერ ნახავთ ამ გზაზე. თუ მეზავრებმა „სამაღარიჩო“ არ გაიღეს, ქვეითად მოუწევთ შვიდეკილომეტრიანი მანძილის მოთოკვა...

* * *

სოხუმის რაიონის ბზიფის გზატკეცილზე ბზიკის ნაკბენით შეწუხებულნი დადიან მეზავრები, იგი ისეა გადათხრილ-გადახნული, გამვლელ-გამომვლელნი ზამთრობით ტალახში ეფლობიან, ზაფხულობით კი მტვერში იგუდებიან.

* * *

ონის რაიონიდან გვწერენ, რომ აქაურ გზებზე მძღოლები ხშირად აჩერებენ მანქანებს და ჯერ ფეხით სინჯავენ ორმოების სიღრმეს. გადავლა შეიძლება თუ არაო...

„ნიაგის“ რაჭულ სიღარბაისლეს იჩენს: ელოდება, გზას როდის გააკეთებენ და მერე მან იცის, ჩანგალი საით მოიღეროს.

* * *

გორის რაიონის სოფელ თორტიზას მცხოვრებლები „ნიაგის“ გულაჩუყებულნი წერენ, რომ მათ ადრე გორამდე კარგი გზა ჰქონდათ. მაგრამ დღეს იგი ფუჭდება და ინგრევა ამვე სოფლის კლუბივით. არც ტელეფონი მუშაობს სოფელში, რომ ნიანგისთვის, ცრემლიანი უსტარის გამოგზავნის ნაცვლად, დაერეკათ.

გორი შორს არაა თბილისიდან და „ნიაგის“ იქაც ჩავა. თუ გზები გაფუჭებულია, ბოლოს და ბოლოს, მტკვარს აღმა აჰყვება ცურვით და მაინც მიაღწევს თორტიზელბთან...

* * *

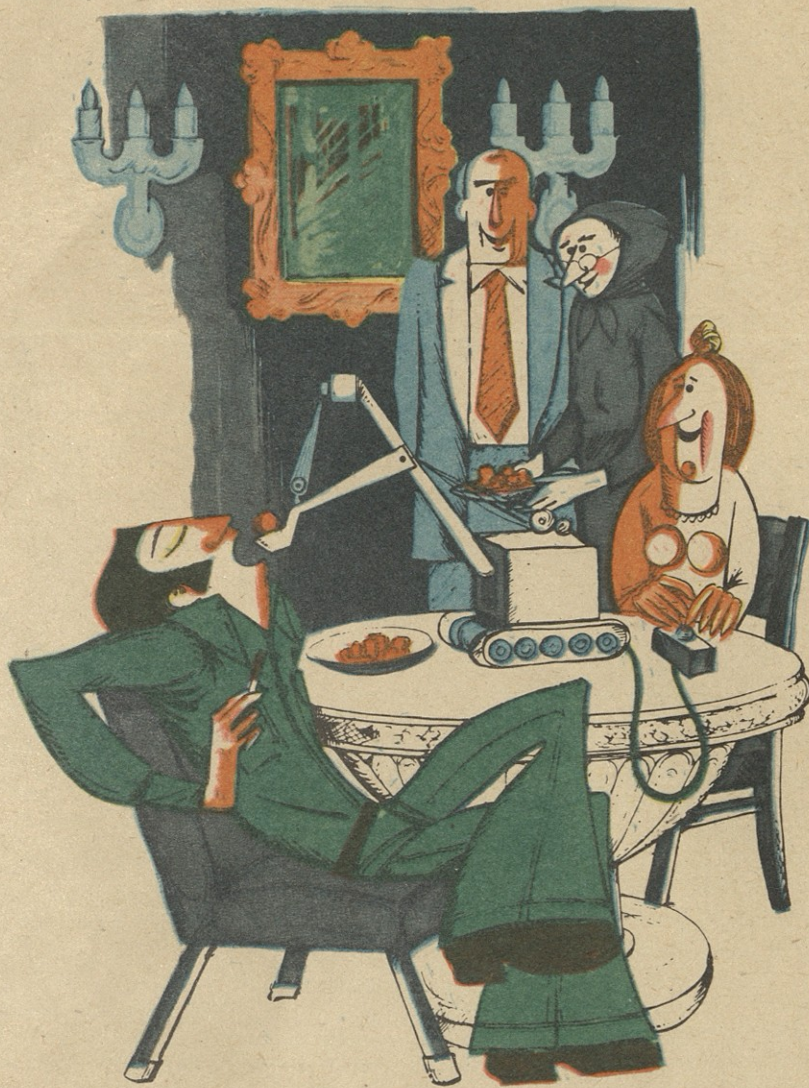
წულუკიძის რაიონის სოფელ გუბის გზა სულ გუბეებითაა სავსე. გუბელები გვწერენ, რომ თავმჯდომარე რამდენჯერმე გამოიცვალა, მაგრამ გზა მაინც უცვლელი დარჩა.

„ნიაგის“ ჩავა გუბში და ვილა-ვილა-ცვებს (ვისაც ეს ეხება) კუდით ქვას ასროლინებს გუბეების ამოსავსებად.

მეზავრის წერილებში „ნიაგის“ გზების შესახებ საკბილო მოაწოდეს აგრეთვე თერჯოლის რაიონის სოფელ ტელეფიდან, საჩხერის რაიონის სოფელ ჭალიდან, ცხინვალის რაიონის სოფელ ქარებიდან, ხაშურიდან (სპორტის ქუჩა) და ა. შ.

„ნიაგის“, ილიას იუბილეს შემდეგ, მეზავრთა წერილების კვალდაკვალ, მივლინებით გაემგზავრება ზემოჩამოთვლილ სოფლებში და კრიტიკის კორიანტელს დააყენებს უხეირო, უწესრიგო და მტვრიან გზებზე.

მეზავრის წერილები მიიღეს, დაამუშავეს და შთამომავლობას არ დაუკარგეს მ. გველესიანმა და ვ. ცინცაძემ

— ერთი შვილი მაგეო და, აკა, ხომ მოგვყავს?

— რისთვის მოსულხარ, — მოყვრად, თუ მტრად?
— მოყვრად, გულშიცხო, იყავ მშვიდალა!

„ერთი ბეწო შებრალება და სიყვარული არა ჰქონია იმის მთარგმნელს — არც იმისი, რაც უთარგმნია, არც თავისვე ამორჩეულ პოეტისა, არც ხელოვნებისა, არც თავის მშობლიურ ენისა“.

„და, ზოგიერთმა უნაყოფო პოეტმა ხელოვნების სახელითა უკუარდოს. პირი თავის ხალხის ცხოვრებასა, მეშვიდე ცას შეაჩეროს გაბეცებული თვალეზი და ბუღბუღსავით უაზრო შტვენა დაიწყოს და აღარ გაათავოს. ჩვენ იმითთან საერთო გზა არა გვაქვს“.

„დროს ხელოვნებამ თავი დაანებოს უგემურ ღმეჭასა და თვალეზის სრესასა, ეგება ცრემლი მომივიდესო“.

„ჩვენს მწერლებს ერთი საკვირველი ჩვეულება დასჩემდათ: გამოსდგამს ფეხს თუ არა სალიტერატურო ასპარეზზედ, ყველაზედ უწინარეს ამას დაიძახებს ხოლმე: ვინც ჩემზე წინ იყავით, ძველნი ხართ, ჩვენ კი ახალნიო; ჩვენ წინ მომავალნი ვართ და თქვენ კი დროს უკან ჩამორჩითო და თუ გინდათო, „ბოლოზედ ჩასჭიდეთ ხელიო“ და სხვანი... ამ ბოლო დროს ამ ჩვეულებამ იბარტყა და ერთი სხვა ჭირიც გააჩინა: გინდათ თუ არა, მიცანით, რომ გენათისი ვართ და წინამორბედი ახალის დროისა, ახალის მოძღვრებისაო; საცა შემხვდეთ, თავი მძიმედ დამიკარიო... ახირებული ძალდატანება!.. გაგონილა, გინდათ თუ არა, ჩემს წინაშე თავი მოხარეთო, მაჭეთ და მადიდეთო!“

„ქვეყანაში მრავალგვარი ავკაცობაა, მრავალგვარი სულმდაბლობა და სალახანობა. ხოლო ყველაზედ უარესი, ყველაზედ საზიზღარი, ყველაზედ ჩირქიანია, — ურცხვობა“.

„ვერნებ, არა ქვეყანაში არ მოხდეს ის, რაც ესე აშკარად ჩვენში მოხდება ხოლმე. საკვირველია... რაც უნდა უშვერი, უმსგავსო, სულელობით აღსავსე საქმე იყოს, ჩვენში ფეხს გაიდგამს ხოლმე, მერე ისე, რომ ყურსაც არავის შეაბღერტინებს. არც მის მომჭმედსა აქვს შიში, რომ მოვა დრო და მომკითხავს ვინმეო, არც მის მაყურებელს აქვს სირცხვილი, რომ აგრე პირუტყვულად რაზედ ვეჩქვინებო...“

„მთელი წიგნი ერთი თავმოდგემული ჭუჭყია; ერთი რაღაც მურტალი ტალახია, ყოვლად უმეცრების, ყოვლად უვიცობის და უჭკუობის ფურთხით ურცხვად აზელილი“.

„როცა ბეზღობა, — იგ უწმინდური ძალ-ღონე გაცვეთილის კაცისა, პირახდილი დაიარება, არამც-თუ უსირცხვილოდ, თავმოწონებითაც ფარფაშობს და ლუკმა პურს აწვდის მამუზლარს, — მაშინ პირდაპირ შეგვიძლია ეთქვათ, რომ საზოგადოების წყობას საძირკველი შერყევიაო და აღსასრული მოახლოებულიო“.

„იმის ხელთ ბარაკიანი ტყუილიც არის, ზორბა უნამუსობაც, სამარცხვინო სულელობაც, საზიზღარი ცილისწამებაც“.

„ერთი შეხედეთ ამ მაღაყინწა ლიტერატორს, რა მაღაყებს გადადის!“

აგალო ნიანგო

„08 დღეს ციურბინიდან მამივიდა ფორმა. თბილისის „ლინანის“ წავიდა... ასევე კითხვანი ყოფილა! ვისი ენაყანა უნდა იყოს ამ პატარ-პატარა ისრების სროლა? ციურბინის ფურცლები, გეგმისა, განა? აფერცო იმით სამართალსა ეს ნაწუქები, ხოლო მისე იქნება...“

იმ მისე შეფერვანის ბანკიდან თორბაკით ფურცლები უნდა აღებულიყო, რაკი-ღა მამალი პენალტი ვერ დაუნახავს მამა უცხო-ღა. ეს მასაღად კი არა, შეუცარად უნდა ირგებოდეს შეფერვანა-შია.

ამბობენ, კითხვანმა გვარი გადაიკეთა — ბაბაჯანი გახდა! ნინავი, მართალია თუ ტყუილი? მართლა მსახი, თუ ცულობს? აბა, გეგავანე, გეგოვანე! გამოიყანს და „უეგავს“ თასი მჭინ იქ-ნება!...

გერბიდან დაუწერიათ, თბილისის „ლინანის“ საერთაშორისო კლასის გუნდიათ! (ვის უთქვამს?) ბორის პაიჭაძე მსოფლიო მო-თამაშე იყოთ! (ესევე სკოლიდან!) დავით ყიფიანს ძალზედ პე-ტენი მამამს!... ისე, გულანდელი ღებურთი ტეხიურად მორსარის წასული, რაღაც ურბალო მტკუები აუთვისებიათ და ტყუილად ფაერ-ფეციბენ, ერთ ყოფა აქვთ მოედანზედ ახ, მამული! ჯიგარი აღარ არის, ჯიგარი შორიდან დამტკუნელები უნდა „ლინანის“ თავდასხმასა წყლს „ლინანს“ ჩემპიონი უნდა გახდეს და თასის მფლობელიც!... ამას ურბალოდ მოგახსენებთ, თორემ მე ვინა და აცდნო!

ზინა გაფრინდებული რასა იქნ? მაგის მომდირი ოსტატი კაცი არა ჩანს დუნახულია გაიფე, მაია ჩიურდანიჭვი ალა კუმ-ნიონისოვინ მოუგა! პაი, პაი, პაი კი ლიონიერი ყოფილა ისევე! ნანა ილიბინას კიდელ მილუთის თასი მოუგა!

ამ ჩანკლია კაცებისა კი რა მოგახსენებთ! ერთი უნდა ჩაგუ-ველო ჭარბისა კლუბსა! საქართველოს ერთი რიგანი მბრძოლა-ში! კაცი არა ქეცხნდეს, გაიწილა?!

ზინავი, შენი ჩანკლის მუსსა, ჩემს იუბილზედ შენი ყოფილი რედაქტორი — გიგოლა, კარლო, გასტანგი, ელგუჯა, ნიკო, ზინავი მამაქოთნე გიგოლა კლუბისა! ერთი უნდა დავიგებო! რა ამბავია თიხგულბინი ნინავი? მითხარ რაგაფურცლისა ვეგარ აუბეჭდი? მაშინ უფრო მიეცე-მა ნიჭიერს ქართველ სატრიუტებსა და იუმორისტებს გზა ფა-რთი!

„გამარჯებით“ და არა „მეფილობით“, ჩვენი საყვარელი ნინავი! სიყვარულდ შენი ილია!”

წერილი აღმოაჩინა პარტოლს პასრამბე

დავითი კი არა დაუფუტო-ყო. მე თავზე წავიდე და და-წანე, რომ ის მწვეფიერი უმწე-ფი კაცი, ის თამაშობი მამა-ლომეობი ძლიერად ბეჭეტიდა! — მაგრამ გავივით ჩემს გულს ძველმანა, მე ის მაინც არ შე-მეცოდა.

— წავიდა თუ არა შენს უნა-მისობას... — წავიდავერც მე და მისგან ნებრეოდ დიდული ცხარახრებიდან ვაწე! შეუძლე დავაწერე. მის რა ვერა, ღვინო რომ აბარაველ, მაგო გადარბებოდა!

— აბა, — ჩაიყინა იმან ისე გულანდელად, თოქის ქვეშავე-ბში წყუხს, — ამით ვთავაუ-შენი ტოლუმანობა!

— ჩოკიას მოქმედება შენ ვა-ვი, იმისთან ტოლუმანობა ვა-ვი-წე!

— წაიღ, შილიო, სახელად ჩე-მი დათობავს ვერაფა, ღლეს ჩემი დღე არ იყო. სად არ შე-ველი, მაგრამ უფლა კამასის ავტო... მეუ ბევრი დამოქცია. ვაი, რა ცუდად წავიდა.

— რა ღრის ეც არის, სანამ ენა ვიღვს, ღებურთი მაინც ახ-სენდა! — ვუბარია და შეაღწე-ჩოჩი! „მარანა“ ბოლდ დავაღე! — დარეგბას ავტო დაწინ-აღლით იუოს შერე ჩემი წახედს. კია ვაჟავიო ზეოცდობარ. წეუ ბე-ვრი დამოქცია, ჩემს ასე ცე-დად წახედს იმანა გამებაროს.

აი, დღესა, რა ცუდად შეგახვი-დახვალს, აფერხება რომ და-ვაბრე! სანიოდ-ბაქეფილ თაგის ფასს არ დაქარავეს-შეიქი! აი! არც დაქარავე.

— შენ უთავ, „უაშვევე“ რომ თხოუბიტი ლტარა გამოიგვანე-ნო? — ცუთხე გარცოცხდა.

— შენ ვთავ, თუ არა — შენ რა?

— რისთვის გამოიგვანე?

გან. ზ. დონიშვილი

— თანაგრ! — მის ის თანაგრ აღარა მარს!

დაწყებითი „გლახის ნაამბოვნიდან“

— ვერა მკედნი! აი, ამ დღე-საივთა, — ჩაილაღლდა და შელაღტარია „მარანა“ ზედ გადაბარა.

თავჯერის ღვინო სისხლად და-ხლანდა მერბილ. კიდე რაღაცა უნდა იქნეს, მაგრამ აღარ დას-ცაღდა: ერთი გაუმხრია, ერთი კიდე წაიოქა, დავიდა ბერა-წვა, ამოღწე.

— მამი მიწა-წაქალი აქე-დნი შიგან! არის, — დაწეო ღებურთა ღლასა, — ერთი დროს კია მოხსენილი ღებურთე ბიჭი ფეფი, მაგრამ მეც დამანა ხელი ცოცხდა. შემოიხინდა ჩვენებე-რა თიღედავასა და შემაქცეს, ჩაღა ღრის შენი ფეფი მასა-ღო. უნაქნელი ფეფი რა ცო-

ფნათ, მოდა, მე და ეს თიღე-ვამება ფეფის ნაწილზედ აღ-ტარს ჩაქარაფილი, სხეფიუ გვა-ხილდენ! არა, თიღედავასა ვა-თარ! ამიტომ იუო, მე ვიოამ ათიოთხი, დანახტენი ვიოამ კალტრებზე და ვიოამ კიოთხე-რიგბი აფერც. ალტარს მხარე-ბიოთი დიდი მოხილდ ავაშე-რეოთ, დიდი კაცთა ზედ აქე-ოთხი მოხილდ კარ-ტარებინა... ფუ-

ლი გვეცოტავა და იქიდან ცო-ბარში გადავდილი საღორის შე-ნელობისკენ... მოდა, ჩაქო გვა-ოლი, არაფრ ვფეფილი და ისე აფეფავა! — თიღედავას... რეგობი, დღედავას არაფრ გარეგამ ქან, თუ იუო კიდე სხვა მარა, შენი-ბას გაღებურება აუღლა, რომა ალღედავას! იოთხა და თავს ჩაი-გვეცოტ... იმედა საღორე კარში აქვლად ქვეშის გრძობად იქე-ჩვენს კიდეა! ამ აქეფილად ქა-რეაღიდან ვეფილდობილი...

თიღედავას კი რიღილი უნდა ეფილდებოდა! — ვერა, ველ-მკედნი! და აღარც თავი... კიდეც ვიოამ ვიოამ ვიოამ დავწე-ვრა საეცოში მხიდავად ვიოამ იჩილერას სხეფი გაქცენდა დავ-არო მარაგო მე...

მა შენედე აი აბი უწერა აბ-ტარსიოთ შეარული და ფეფიზედ გარეგნადღელი, შენედავად, მკედნი დამეჩნდილ გაქცეს, შენი-ბასი ვეფილდობილით კი კი-დეც აბიღელი, უწერა ჩვენებარსი მაგრამა წერილი მომიღება, ვუ-ღის მამიქელასათვის მწერამს თავის ბაბილერებობა, შენი რი-ბანდ ქეჩა ვეფილდობან რეგო-ბი, აქი შენი შეფერვანა სხვა-ნარად დავწეო კაცობი...

ჩაქო განმარცა ახ შენედე, კბილი ბოქოს ეფილდენ, ჩოჩი-ბოლა, გაბეჭდებინა... ალდა ვა-ტარბი, აღარაფერი მეშველდა, კიდეც რა შენედე მომიღებია, რა პარიო ჩაქვლ საქართვე-ბი, ჩოჩიო, ვეფი, რომ ცხრა-შისს აქიო, თუ უფრო აქიო, თუ ჩემს ამბავს მოხილდენ! აუუ...

ფეფი, რომა ჩიღელე მარო, მა-გრამ მაინც გეფილდობი უწე-ფერასა ძალან კარბს თიღი, თუ ჩემს ამბავს მოხილდენ! აუუ...

ამითი ვთავაუ ღლასამ თავის ნაამბობი, მე გამოვიტარე! — საყვარელი კაცისა და არც ვვარს მართობა, არც სახელი.

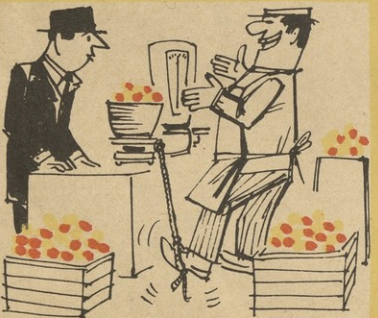
ალაფაზა მარაგოვანი

ილინს საზირელი სკანადი

„მარტოვლი საყვარელითა სახელია და ნამბობი (ამ განკუთვნილში) რა არის საყვარელითა, თითო-თითოდ, რომ გავ-ვეტრულ წყევს! რეგობი, რეგობი და თავიანდელ დამეჩნდილ... რეგობი, ზოგად ენო! — რეგობი, რეგობი! — საყვარელითა რეგობი, რეგობი! — საყვარელითა საჭიროების საჭიროება-ვის, მამინ მეც ვიკევი: ქართველი აფერ, აქ არის-მეთქი; ის საჭირო ნიშანი მივხედე, სა-იოქცესა! თიღედავას ჩვენების ქეჩა, გონე-ბა, ფეფი, გრძობა, სურფილი ვიოად, ხა-ლიანად და შეუიოზად მოივლდეს სა-ყვარელითა საჭიროების კეთილდღეობის-თვის, მამინ მეც ვიკევი: ქართველი აფერ, აქ არის-მეთქი... ის შემეჩნდებითი, დი-დებელი, ერთიანი პარიო, რომელსაც ვეფი ჩვენების ქართველობაში უნდა მკეფა-დეს, ის სახელი, რომელსაც ვეფის გვე-ქვა — დიდი ხანია დიღედა, ჩვენის გო-ნებინდელ ამბობა... ვიო მხარის, რომელ-საც საჭირო ძარღვი გავწედა, ვიო იმ ქე-ვარს, საყვარელითა ძარღვი სისხლი გაშ-რა, საყვარელითა თითო არ არის და თე-ფიოთი სეფილა, საყვარელითა ვეფისთვის ამ ძიჭებობის და ვეფის თიღედავასთვის, საყვარელითა და ვეფის თიღედავასთვის, საყვარელითა და ვეფის თიღედავასთვის...“

„საღ არის ქართველი და ქართველი-ბა? — ამტარებელი კაცი აფილად ვიოამ-სე-ხეს და გიგანების ბრძანი ყოფილბარო. ეს ჩვენი დიდება-ბა და შენი ზღვიდან კაცისა ზღვიდან გუნდ-გუნდით პარიო-ბული მისი შეფილა — სოფელს ქართვე-ლები არ არიან? ქალაქი უწედა დიდი, უ-წედა, სოფლები მისი შეფილა, მაგრამ სანე-მამია, რომ დღისი მუზე დიდი ხანია გა-მრა და დღისი მუზე შეფილა აღარა სწეფი...“

ნუთუ, ესენი ქართველები არიან, ერთის დღის, საქართველოს თეფის შეფილია?!

გან. ზ. დონიშვილი

და, რა დასწერა სასწიროდ წონა, უფალი პინეს ზურ კარასა ფეფსა.

საიღვამე მარ, რაჟ მოვალეობა, კიო, საკვირველო კაცი, მითხარე!

გალხი მიყვარება — და კაცობი არა გვევლინა!

თუ მაგირად, რისინს ჯიშს კვირვა ხალხი, თიღელსარ ფეფაბილად ჩაქოვანა და მარა მე ვიოამ...

„ყველა — ყველა...“

მინდა გიჩვენო

მეგობარი

— ყველა — ყველა და, ამაღამ ლამაზისე-
ულის ვახშაშზე რა ჩავიცვამ? — ერთ საღამოს
ლუარსაბმა თავის მეუღლესა ჰკითხა, როცა
სამარშრუტო ტაქსების შესვლის დრომ მო-
აღწია.

— გენაცვალოს დარე, „ბარიგების“ წყალობით
ბევრი გვაქვს. — ანუგეშა დარეჩანმა.

— მაინც? — ჩაეკითხა ლუარსაბი.

— იტალიიდან დათიკოს მიერ მორთმეული
კაი „სუბერი“, კარგი „ლევი შტრაუსი“, კარგი...

კიდეც უნდა რაღაც ეთქვა, მაგრამ „ლევი
შტრაუსის“ ხსენებაზე, ლუარსაბმა სიტყვა გა-
აწყვეტინა.

— უპ, უპ, უპ, ეგ ღორის სუკები... ბოდიში,
ეგ „ლევი შტრაუსი“! სახეაღლი ვიყო, რაღაც
უნდა, ღირს! სხვა? მე ამაღამ როგორღაც იშტა-
ზე ვარ.

— „ვრანგლერი“ გვაქვს, ჰაჰა რომ იყიდა,
იმის ფეშქაშია, ასეთია, რომ მაგარი გახეხი-
ლია.

— „ვრანგლერი“? ჰა, „ვრანგლერი“? არა,
ვეფო, „კენედი“ სჯობია. — მიუგო მცირე და-
ფიქრების შემდეგ ლუარსაბმა.

— ახლა მაგას დაიყინებ! რითა სჯობია?

— ვა... ტყავით და ფირმული ლილეებით გაწ-
ყობილი „კენედი“? — ისეთი ხმით წამოიძა-
ხა ლუარსაბმა, თითქოს უკვიროს: ეს ამისთანა
უბრალო ჭეშმარიტება როგორ არ ესმის ამის-
თანა ჭკვიან დედაკაცსო.

— შენც არ მომიკვდ, ლუარსაბ, კარგად გა-
ხეხილ „ვრანგლერს“ „კენედი“ არ სჯობდეს.

— ვა! — უფრო გაკვირვებით შეჰყურა ლუ-
არსაბმა, — ტყავით გაწყობილი „კენედი“ რო
ტანს აყენებს, „ვრანგლერი“ იმასთან როგორ
შეიკვეთა? მაშ სვეტი-ლარ ვყოფილვარ, ყოველ
ქუდი აღარ მხურებია თავზე!

— შენც იტყვი, სვეტი ვარო, რასაც წამო-
როშავ, კაცი ვეღარ გადაგათქმევინებს, —
წყენით უთხრა დარეჩანმა.

— ახლა უკვე ნაღდი კაცობის ვარიანტს
სტეხავ! — თქვა ლუარსაბმა, შემოიყარა ღო-
ნჩი და გამარჯვებულსავეთ ამაყი შეხედუ-
ლება მიიღო.

დარეჩანმა იგრძნო, რომ ლუარსაბმა საბუთი-
ანად დაიჭირა და შერცხვენილმა ბანზედ სიტყვა
აუტყლო:

— მაშ, შენ „კენედი“ ამჯობინებ?

— ეამჯობინებ.

— მაშ, შენ სვეტი გვირგვინი? — ისე გაბრა-
ზდა დარეჩანმა, რომ კინაღამ სახეზე წამსული
ტონი დაუკლდა.

— სვეტი ვარ, მაშ არა და, სვეტი-გოიმი ვარ?

— ლუარსაბი აიტყვია. — „კენედი“ ჰიბების
მეფეა ისე, როგორც „მეგელში“ — „ხანკა“!

— აბა, შენ, კაცმა როგორ უნდა დაგიჯე-
როს, „ლუდოვიკო“ თქმულა „მეგელის“ მე-
ფედ და არა „ხანკა“!

— ახლა ნუ გაუშვი ბაზარი! „ხანკა“-მეთქი!

— „ლუდოვიკო“!

— ეპ, „ხანკა“, შპიონი ვიყო, არც ახლა
დამიჯერებ?

— „ლუდოვიკო“, „ლუდოვიკო“! — ხმა
დაიკრინა დარეჩანმა.

— აბა, საიღამ იცი, რომ „ლუდოვიკო“?

— შენ საიღამლა იცი, რომ „ხანკა“?

ამ კითხვაზე ლუარსაბი მახეში გაება, უნ-
დალდა ეთქვა, რომ „ინსტრანკაში“ სწერიაო,
მაგრამ მოაგონდა, რომ დარეჩანმა უფრო ნაკი-
თნია და ვეღარ გაბედა.

— მითხარ, საიღამ იცი? რაც არ იცი, ნუ
იტყვი. აბა, ესლა სთქვი: „ვრანგლერი“ არა
სჯობია?

— არა სჯობია, რადგანაც „კენედი“ არ
იშოვება.

— „ვრანგლერი“, ადამიანო!

— „კენედი“, დედაკაცო!

ლუარსაბმა ანაზღად „ელიქტრონზე“ და-
იხედა, კარგა დრო გასულიყო, თავი რამდენ-
ჯერმე გააქნია და გაწბილებულ დარეჩანს მი-
უკუტყუარა:

— იმ ჩვენ ყოფილ გომბიოსთან რა დამ-
რჩენია, რაც მაგის ქმარი დააწინაურეს, დახე,
ბანკეტებსაც იხდის, რა მინდა იმათ ქუტოქში!

ყველა-ყველა და, ამაღამ ვახშაშ რა გვაქვს?

— ახლა არ მთხოვო: ჩიხირთმა, ბოზბაში,
თარტი და ორაგულიო, თორემ გავაფრინე!

დადექი და ჰაეცის წვენი მოიხარშე! მე მაგი-
ვებისათვის კი არ ვაფრინდი?! ის არ მყოფნის,
სულ რომ გაიძახი: „შვილი მამე, შვილი მინ-
დაო! — იყვირა დარეჩანმა და ოთახებში ბუ-
ზებს „ქლოროფოსით“ დაერია.

„კაცია-ადამიანით“ იმოგზაურა
აბთაანდელ ადისიში

დიდო ილიავ, შენი ხმა გვესმის,
დიდი ხნის წინათ მხნელ რომ გაისმა,
ქართლის დედაზე ნათქვამი ლექსი:
„ქართლის დედაო! ძუძუ ქართლისა...“
მინდა გიამბო, მოგიყუევ მინდა,
ქართლის ქალებმა, ქართლის დედებმა,
ვით შეგისრულეს ანდერძი წმინდა,
სურვილი, თხოვნა, ზვეწა, ვედრება...

ნეტავ განახა: ჩვენს ცაზე
მზე ჩაუქრობდალ ბრიალებს,
დედები ზრდიან შვილებსა,
შენ რომ ნატრობდი, იმგვარებს.
ზრდიან მამულის ერთგულებს,
მისდევნენ შენსა მცნებასა,
მრავალმა მათმა გაზრდილმა
სამშობლოს ფრთები შეასხა.
ზრდიან სიკეთის ქომაგებს,
მამულიშვილებს ქებულებს,
რომელთაც დიდი მოზანი
დიდ ბრძოლას ავალდებულებს.
ზრდიან გმირებს და დევგმირებს,
გმირებს ომისას, შრომისას,
მათთა გაზრდილთა ხელებით
ბევრი მტარვალი მოისრა,
მათთა გაზრდილთა ხელებით
ცამ ვარსკვლავები მოისხა,
მიწამ პერანგი ჩაიცვა
ხავერდისა და მოვისხა.

ქართულ დედათა კალთაზე
წამოფრენილი ქალ-ვაჟნი
მსოფლიოს გზებზე მიდიან,
მაიაბიჯებენ ფრთავალით.
ქუხან, გრგვინავენ, ბრწყინავენ
და გვიმალდებენ ქართულ ცას,
ბევრს დიდი ნიჭით, უნარიით
ეროს ღირსება დაუცავს.
ბევრის გმირული საქმენი
სამარადისოდ დაფასდა,
ზოგი აშშვენებს წიგნებსა
და საპატიო დაფასა,
ზოგი ძეგლებად დამდგარან,
გზა გაუვლიათ ქებული,
ქვეყნად დატოვეს სახელი
და კვალი განათლებული.

სიმაღლის დიდო მდგროშევ,
ვერ დაგიშალავთ სიმაღლეს:
ზოგი ქალია ისეთი,
იმედებს რომ არ გვიმართლებს,
ოჯახის უღელს გაურბის,
დედობა სულაც არა სურს,
ალვის ვერ უდებს სურვილებს
ყოველგვარ საზღვარს გადასულს.
შვილს თუ გააჩენს ერთადერთს,
ყველას უყურებს დიდგულად,
მყის აიშარტავს ძუძუებს, —
არ წამიხდესო ფიგურა!
დაფრინავს, როგორც გუგული,
თოთო ბარტყს აღარც მიხედავს,
დატოვებს ძროხის იმედად
და ბებების იმედად.
ოღონდაც დატყბეს, გაერთოს
და გულის ჭია ახაროს, —
არაფრად უჩანს ოჯახი,
ერი და მთელი სამყარო!
ტუჩმოგლისილი წითლადა
ურცხვად აბოლებს სივარებს,
კონიაყსაც სვამს დოსტებთან,
თითქოსდა ბოლმას იქარვებს!
არ აქვს ქართული ქალობის
გულში პატარა მარცვლიც! —
ასეთი ცოტა არიან,
ისიც გვაწუხებს, რაც არის!

ნოდარ შამანაძე

ნახ. გ. შირსხალაშვილი

— კაი, დედასა, ზაქარო! საღამო ჩვენი საფარი იყო, საფუძველ გაუხსნიათ!

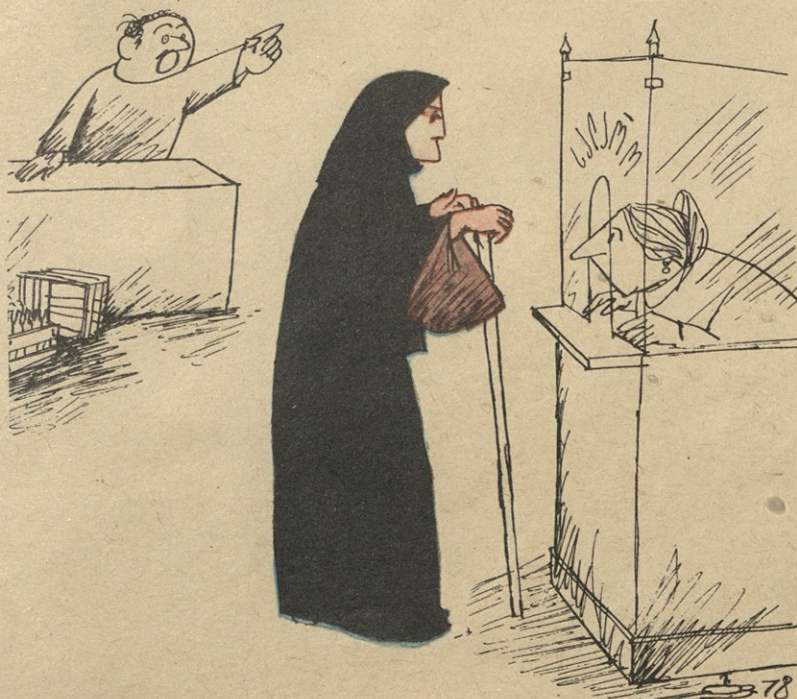
შენ პირუტყვი ხარ და მე მეტყველი?!

78

ნუ უღალატებ კვილს ამხანაგსა,
ის შენ აცხვრებ, მან შენ გაცხვრებს!..

78

— ხურდა მიეცე! არ შეგარჩენს, ევო ოთარკანთ ქვრივი!..

ო რ ი

ა რ ი თ ე მ ე ზ რ ი

— დარეჯან, აბა, თუ შევიანი
დედაკაცი ხარ, გამოიცან, აი,
ჩვენი კოლხური ბინის
ეზოში რამდენი „უიგულია“? —
ჰკითხა ლუარსაბმა.

— მოიცა, ჯერ დავთვალ! —
სთხოვა დარეჯანმა.

— ეგრე ხომ მეც გამოვიც-
ნობ.

— ოცდაათი იქნება, — უბა-
სუხა დარეჯანმა.

— ოლოლო, ვერ გამოიცანი!

— მაშ, რამდენი?

— არ გეტყვი!

— მაშინ, არც მე გაგიზადებ
ბოზბაშსა!

— მოიცა, მოიცა, თუ კაცი
ვარ, ორმოცი უნდა იყოს, —
დანებდა ლუარსაბი.

— საიდან იცი?

— გონება მიჭრის! — აუხსნა
ლუარსაბმა.

— რომ არ იყოს ორმოცი?! —
ეჭვი შეებარა დარეჯანს.

— მაშინ „შანელს“ გიყიდი!

ძღვენი იმედმა წაახალისა და-
რეჯანი, დათვლა დაიწყო:

— ერთი, ორი, სამი... ორმო-
ცი, ორმოცდაათი და...

— ვაა, ეტყობა დაუმტკრევი-
თ და პროფილაქტორიში წაუყ-

ვანიათ! — თავი იმართლა ლუა-
რსაბმა.

— უფრო კარგი, თუ დაუმ-
ტკრევიან, უფრო ცოტა არ უნ-
და იყოს?

— დალაზეროს ღმერთმა, თი-
თქოს თვალს არ ვაცილებდი და
როდისღა გაფრინდნენ?

— აჰი არ დამითვლიათ, ჩემო
ტურფავ! — ნიშნი მოუგო და-
რეჯანმა.

— ტურფას გოშის ეძახიან,
მე ხომ კაცი ვარ?

— მაშ, შენ ჩემი გოშა არა
ხარ?! — გაოცდა დარეჯანი.

— აღრე რომ ქოფაკს მეძახდი?

— ახლა ყველას „პეკინელები“
და „ბალონკები“ ჰყავთ!

ლუარსაბმა იფიქრა, იფიქრა
და მაინც მოახერხა წყლიანი სი-
ტყვა:

— შენ იცი, ჩემი რა ხარ?
სულის ავჩარკა, გულის სეტერი,
გონების სენბერნარი და... აბა,
რა ვთქვა?! თუნდაც ქიზიურის
ბომბორა იყოს!

ალბათ, დიდხანს იღავებდნენ,
დათოს ორი ბილეთი რომ არ
მოეტანა ამერიკული ფილმის გა-
სინჯვაზე.

ქიზვარდ ისაბაძე

აგას გეგულოვანო, ილია რომ სოხხალი იყო

გოლვიან დღესა ტფილისშია, ახალ უბნისკენ
მე ჩამივლია... კაფე-ბარში მინახვიანო თქვენ
ტაბლასთან მჯდარნი — ჭინსის შარვლით, ჭინსისვე კეპით,
ჭინსისფერ შხამს რომ შიგ სახეში გაბოლებით კერბო.
სისხლი თქვენს კერბსაც მოდისადმი უჩქევს მოყვრული,
ვიწრო შარვალში საცოდავად არს გამოკრული.
თქვენა გვერდით ყველა, ვრცელ დარბაზში ვინც კი შემოდის,
ერთურობისგან რომ არ განსხვავებთ ვარცხნილობაც თმის.
ჰო, ისე ჰგავხართ ერთუროს, როგორც ჭუჭულს — ჭუჭულს,
ოღონდ თქვენ მისებრ მკერდი არ გაქვთ ამოღურცული.
ვინა ხართ თქვენა, უქნარებო? სიღამ მოსულხართ?
იმის სანაცვლოდ რას აკეთებთ, უანგზადს რომ სუნთქავთ?
წინაპართ გამო სიამაყით რომ ჭვრეტთ დიდ ნაშყოს,
მითხარით, თქვენი მყოლობაში ვინ იამაყოს?
სტუდენტები ხართ? არა მჭერა!.. რა გითხრათ ისევე,
ცხადში სულ ღრეობთ და ლექციებს სიზმარში ისმენთ?
მე თქვენი ყოფა ჭეშმარიტად იმას მანიშნებს.
რომ გაპოცდებოდა პროტექციით ღებულობთ ნიშნებს.
ასე უკუღმა მითომ მადის სწავლის გზა თქვენი, —
მშობლები სკოლის მასწავლებლებს თაფლავდნენ ძღვენით.
მამულისათვის არა არის იმაზე ცუდი,
იყო უწვრთნელი და გაწვრთნილის გეზუროს ქული.
უწვრთნელი როგორც კი დაჭლები გაწვრთნილის სკაშე,
წაახდენ საქმეს და თავის თავს შეირცხვენ წამსვე!
ჩვენ, მამულში რომ აღარ დავგვხდა ცოდნის ტაძრები,
სანუკვარ სწავლას შორს, შორს, უცხო ცის ქვეშ ვასწრებდით.
თქვენ? — თქვენს ერსა მტრობთ! რატომ? — საქმე არ მიგაქვთ გულთან!
სწავლა არ გინდათ? — დაეფუღეთ დაზგას ან გულთან!
იჟავით დიდი მშენებელნი, ფოლადის მდნობნი,
რომ გაუმრავლდეს ჩვენს დიდებულ ერს მკობნთა მკობნნი!
დედაო ქართველის! კვლავ ისმინე ჩემი ვედრება:
აღზარდე შვილის შენის სული, სიკეთის მქნელი,
რომ, სადაც წავა, წინ გაუძღვეს ჭეშმარიტება,
უკან არა პრჩეს კვალი — ქვეყნის შემარცხველი!
ჩემზე იფიქრებთ: ის საქვეყნოდ ჩვენს ცულს რომ ამოვს,
პოეტის მიერ „ეგ ხომ ცხადი სიძულვილია?!“
არა! როს მშობლებს გაისტუმრებთ მარადის სამყოფს,
იტყვით: მართალი ყოფილაო, ჩვენთან, ილია!

მაგრამ რამდენად მშვენიერი ხარ.
იმდენად უფრო მიკვლევა გული.

ახლა დუდუკი მე მაქვს, აჰ მოდი.
მე დავუქრავ და შენ კი იხტუნე!

საყვანის შემდეგ

— დედაკაცო! ან კი რისთვის ვიკლამთ თავსა, განა უშვილობა არა სჯობიან?

— რასა ბრძანებ, ლუარსაბს შემოვევლე, ღმერთსა სცოდავ განა!

— შენა ჭკვიანი დედაკაცი ხარ, დარეჯან, კარგად განსაჯე!

— შენ თითონ განსაჯე, აკი შენ ჩემზე მეტი ჭკვიანი ხარ!

— მაშა, — იფერებს ლუარსაბი, — იმას არ მოგახსენებდი, შვილსა კიდევ უშვილობა სჯობიან-მეთქი. მაშა, ეგრეა, ღმერთი ნუ გამიწყრება! ახლანდელს ჯე-ელებს სუ ქალაქისკენ გაურბით თვალი, ქალაქში კიდევ...

— კენჭი უნდა გადააყლაპონ, არა? — მოისაზრა დარეჯანმა.

— მაშა!

— შენა გგონია, დაგიჯერე მაშინა?

— აი, ჭკვიანი დედაკაცი მყევხარ! დამიგდე ყური, ხუმრობა იქით იყოს და, რამდენი ხათაბალა ახლავს ქალაქში წასვლასა, ესაო ინტიტუტში მოსაწყობად მომზადებო და რეპეტიტორებსაც თითოსა თითო შვიდასი თუმანიო.

— ძველი ფულითა?

— მა, ახლით ვინდა იხდის, დედაკაცო! ამის შემდეგ ბინის დაქირავებო, განა შენი მაზლივითა საერთო საცხოვრებელში და-ვაგდებ, იქა თურმე წყალიც კი არა ყოფნით...

— ეგ უდაბნოშია?

— რათა, დარეჯან, სტუდენტულაქშია. დამაცა, იმას არ ვამბობდი, იმ...

— რასა, ჯა?!

— ჰოდე, ბინისა ვთქვი განა, არა? ახლა ისა, ჯინსებით, მარტო ქვედატანი ორასნახევარიო, მერე კიდევ ისაო, დუბლიონკაო...

— ე რაღა დარდუბალაა, ჯა?!

— იი, განა სოლომონ ბრძენი ვარ, ყველაფერი ვიცოდე! — წყრება ლუარსაბი, — ისიცა განა, ფასი თქვი შენა იმისა, მაგრამა ი შენი მაზლიშვილები რო ჩაიცმევენ, მამა მოუკვდეს, მე არა ჩავაცვა ჩემსა.

— ჩასაცმელი ყოფილა, ჯა? — მიხვედრილობით თავს იწონებს დარეჯანი.

— მაშა! — დასძენს ლუარსაბი, — იმას არ მოგახსენებდი...

— ძვირი ყოფილაო, — წაეშველა დარეჯანი.

— განა სხვა რა არი იაფი, ე უცხოური რამერუმეები სულაც ხელზე არ იყიდება?! მაგრამა იმას გეუბნები, სწავლისას ვთქვით და, გაასრულა ჩვენმა შვილმა აგრონომობა...

— გაასრულებს, მა როგორა? განა ჩვენისთანა ჭკვიანი ხალხის პირმშო...

— ჰოდე, მეც მანდ არა ვარ, დედაკაცო? მერე სუ გზისკენ უნდა მეჭიროს თვალი, იქნებ მადლი ქნას და, ი კუდრაჭა გოგო-ბიჭები...

— ვინ გოგო-ბიჭები, ჯა?

— ვერ მიხვდი განა? ჩვენი შვილიშვილები! განა ისიც ჩემი ყისმათისა იქნება შვილიანობაში...

— შენ კი გენაცვალე, ლუარსაბ, შენა!

— დამაცა, დედაკაცო, ვთქვა ბარემ რალა! მაშა, ეგრე იქნება, როგორც გეუბნები, სანატრებელი გაგვიხდება შვილი-შვილის ნახვა! განა არა სჯობიან სულაც არ გაგვიჩნდეს-მეთქი და დალოცვილი რთველი კიდევ ერთის მეტად აღარ არის წელიწადში, განა?

დავით ასკურავა

„მოწყალეო ხელმწიფე! მე თქვენმა წესრიგმა გამოცა. იწერებით, აი, ესაა მედლევა შემთხვევა და ვსარგებლობ ამით, რომ პატარა ხარკი დაგადოთ“. და, მართლაც, ხარკს მადებო, ისიც თქვენდა საკუთარ სასარგებლოდ ასეთი კადნიერი წერილი ან ძალიან მახლობელი ნაცნობისაგან უნდა იყოს, რომ კაცმა არ იწყინოს, ან ბატონმა ყმას მისწეროს. მე არ ვიცი, რა შემთხვევა მოგცემიათ ისეთი, რომ თქვენი თავი რა-ღაცა ხარკის მიმღებლად გიცვნიათ და მე თქვენდა საკუთარ ყურმოჭრილ მოხარკედ გაგხდით, მაშინ, როდესაც არც კი მაქვს ბედნიერება თქვენი ცნობისა. ასეთი მოხარკეობა მაშინაც სათაკილო იყო ადამიანის ღირსებისათვის, როცა ბატონყმობა არსებობდა და ახლა ხომ მეტისმეტია. მიიღეთ უკანვე თქვენგან ასე კადნიერად გამოგზავნილი ბილეთები და უმორჩილესად გთხოვთ იცოდეთ ამას იქით, რომ მე არც არავის ყმა ვარ, არც არავისი მოხარკე, და რომ უცნობ კაცთა საკუთარ სასარგებლოდ მე ფული არც მქონია და არც არასოდეს მექნება“.

ილია ჭავჭავაძე

ნიკოლოზ იოსავიძე

კითხვა-პასუხი

— ფულის შოვნის გზას ვერ მიმასწავლი?

ტლუ არ გეგონო, მე ვარ ნასწავლი, ორი დიპლომი მიგდია სახლში, მეთაკილება, რომ დავდგე დახლში!.. მითხარ, საიდან ვიშოვნო ფული, მეც მინდა, მყავდეს, ძამო, „ვიგული“!

— გასწავლი, როგორც ქართველს ქართველი,

მე ვიცი ერთი ტრესტის მმართველი, თუ შესძელ მასთან თავის შეყოფა, იმდენს იშოვი, ას წელს გეყოფა! აი, ამ ქუჩას გაჰყევი, ძამო, რომ ეს ცხოვრება ტკბილად მოჭამო!

ქუჩის ბოლოში სახლი დგას დიდი, არ მოგერიდოს, თამამად მიდი! — იქ მდებარეობს ის ტრესტი თბილი, იკითხე კაცო ხვეჭიაშვილი!

უკან კრებს კვალი განათლებული

ჩ ა ტ ე ხ ი ლ ი ხ ი დ ი

შუალამე იყო. ილია ჭავჭავაძის პროსპექტის ერთ განაპირა სახლში ანტიკვარული ჭადი ბღერიალებდა. გარნიტურ „ლუდოვიკო XIV“-ის ორნამენტებიან მაგიდას დედა-შვილი უხსდნენ. შვილს ხელები მაგიდაზე დაეწყო და „სეიკოს“ დაფინებით დასცქეროდა. დედას ირანული ხალათი მოეხურა და შაბათის „სპორტლოტოს“ ერთდერით ბილეთს უაზროდ მიმტერებოდა.

— შვილო, გიორგი! განა ვერ ვამჩნევ, თვალი სულ უცხო ენების ინსტიტუტისაკენ რომ გავირბის?! — როგორც იყო, ამოიხვეწა ოთარაანთ ქვრივმა და „სპორტლოტოს“ პირველი ციფრი გადახაზა.

ვაჟი წამოწითლდა. მიხვდა, რომ დედამისს გაეგო. კესო სადაც სწავლობდა.

— გუშინ ვაკის პარკში დაუნახავხართ, კესოსთან ერთად! — ამოღერდა დედა და ახლა მეორე ციფრი გადახაზა.

გიორგიმ ჭორიკანა მეზობლებზე დაიბოღმა.

— არაა, შვილო, კესო ჩვენი ბედი! — შემბარავად თქვა ოთარაანთ ქვრივმა და მესამე ციფრს ჭვარი დაუსვა.

გიორგიმ „გრანგლერის“ ჯიბიდან „მარბორო“ ამოიღო და ნერვულად მოუკიდა.

— მაგ გოგოს მშობლები, „ზაპოროვეცი“ რაა, იმასაც კი ვერ მოაყოლებენ! — საქმიანად ჩაილაპარაკა დედა და მეოთხე ციფრიც გადახაზა.

ვაჟმა სიგარეტი იტალიური ბროლის ლარნაზე დაფერფლა.

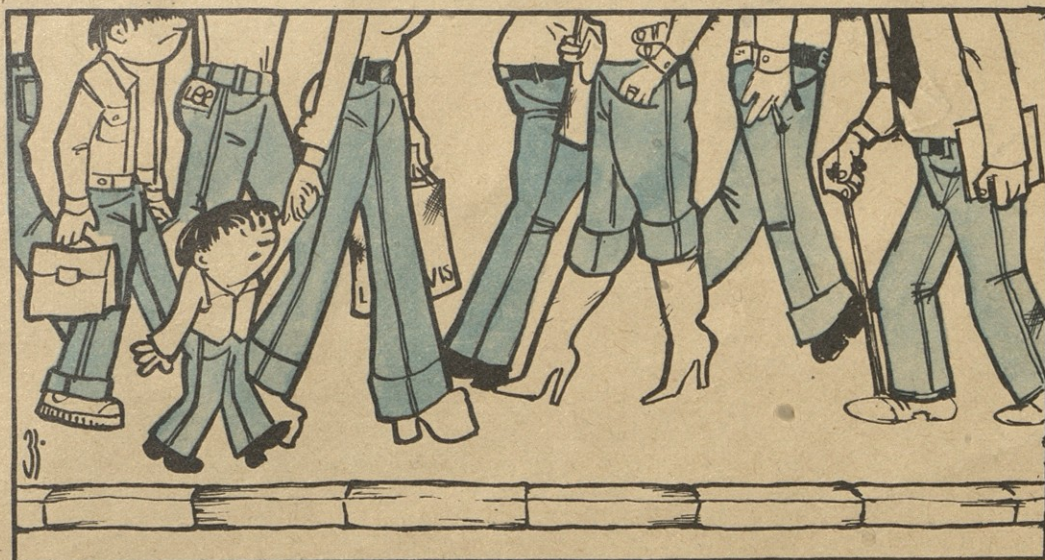
— გიორგი, შვილო! შენს პროფილაქტიკის მუშაის მოწმობას მაგისი დიპლომი გვერდს ნამდვილად ვერ დაუმშვენებს! — დაუსვა წერიტილი ოთარაანთ ქვრივმა მეხუთე ციფრსაც.

გიორგიმ ენა მოიკეცა. თუმცა გულის სიღრმეში გრძნობდა, რომ დედამისი მართალი იყო და, მისი სპეციალობის კაცს, კესო მართლაც არ შეეფერებოდა.

შუალამე გადასული იყო. ილია ჭავჭავაძის პროსპექტის ერთ განაპირა სახლში ანტიკვარული ჭადი ბღერიალებდა...

მაღალაზ ცოტაძე

ნახ. 3. ალბინი

აგერ ტფილისისი... ყრმასაც და გერმას,
ქალსა — მახინჯსაც და მშვენიერსაც,
დიდსა, კატარას...

სუთი ქისა

გერმანული
გიგლიოთეკა

მამარჯვის

ოთარაანთ ქვრივის მსგავსად, მამარჯვსაც ჰქონდა ხუთი ქისა. ქვრივის ქისები ჩანთასავით ჭრელი ნაჭრებისაგან იყო შეკერილი, ჩვენი კი — ნამდვილი ტყავის ხელჩანთები იყო და ზედ ჰატარა ბოქლომი ედო. ამათ მამარჯვი „ოთარაანთ ქვრივის ქისებს“ ეძახდა. სახელწოდებები ილიას საპატივცემულოდ არ შეუცვლია. ქვემოთ მოგახსენებთ, რა დანიშნულება ჰქონდა მათ:

I ქისაში — „საჭირნახულო“ — ოჯახის სარჩენი ფული იყო ჩალაგებული. იგი დედას ებარა. იქიდან დედაჩემი ხანდახან ისე ამოაცილიდა ერთ-ორ დასტას და მარგალიტსა და ოქროს სამკაულებს იყიდდა, რომ მამარჯვი ვერც კაიგებდა.

II ქისაში — „ბარაქალა ქისა“ — საპურმარილო, საქეიფო და რესტორანში დასახარჯი თანხა ჰქონდა მოთავსებული.

III ქისაში — „საჯანაბო“ — ქორწილსა თუ ქელებში შესაწირი, და, როგორც მამარჯვი ამბობდა, „ჩემი შტერი შვილის რეპეტიტორ-მასწავლებლების“ ფული იყო შენახული.

IV ქისა — „მიეცი დ მოგეცესო“ — სხვებზე უფრო გატენილი იყო. იქ ასმანეთიანებზე ნაკლებს არ დებდა. „დღეს ქრთამი მაქვს მისაცემი!“ — იტყოდა, წაიღებდა ორ შეკვრას და საღამოს ათ შეკვრას მოიტანდა. „ამ ჩანთას ვენაცვალე, ნაღდი სახელი აქვს — მიეცი და მოგეცესო“. ამ ქისას კიდევ ერთი თვისება ჰქონდა: ხან ისე გაიბერებოდა, როგორც ახალდისერტაციადაცული ზოგიერთი ახალგაზრდა, ხან კი ისე დაიჩუტებოდა, როგორც დირექტორიდან ახალმოსხნილი.

V ქისაში — „ფარსადანის ქარვასლა“ — ფულების გარდა, ოქროულობა, განძეულობა და ვალუტები ჰქონდა ჩატენილი, მერე ცელოფანის პარკში ამოკერილი და ჩვენს აგარაკზე დიდი მუხის ქვეშ ჩაფლული.

ამ ხელჩანთის არსებობა მაშინ გავიგეთ, როდესაც მამარჯვი დააპატიმრეს.

განდებელი

ლუარსაბი

ლუარსაბმა ერთი კარგად გაიზმორა, მიგორდა მოაჯირის გადასაყუდებელთან და ძილისგან გაბოხებული ხმით გადასძახა და-
თოს, რომელიც ეზოში მანქანას რეცხავდა:

- ბაზარში იყავი?
- ვიყავი!
- ღორი გაყიდე?
- ოქროს ფასად!
- კიტრი?
- ეგეც!
- მწვანელი ხომ წონით გაყიდე?
- ეგეც!
- მაშ, სახლი სავსე ყოფილა! — თქვა

ლუარსაბმა სიამოვნებით. — ახალი რა ისმის
სოფელში?

— ჩვენთან კინოგაგუფი ჩამოსულა და
მთავარი როლის შემსრულებელს ეძებენ!
მგონი, „კაცია-ადამიანს“ იღებენ. ეგრე მი-
თხრა თავმჯდომარემ.

— მერედა, მონახეს ვინმე?
— ჯერ არა, მაგრამ თავმჯდომარეს თქვე-
ნზე უთქვამს, მაგაზე კარგ შემსრულებელს
ვერ მონახავთ. ზედგანოჭრილი თათქარი-
ძეო!

ა. კოკოლია

ილიამ რომ შეიტყო, მისი სიძე —
დიმიტრი ანდრონიკაშვილი — დიამბეგად დაუ-
ნიშნავთო, სასწრაფოდ მის შვილს შეუთხზა
ლექსი:

დიამბეგის შვილს ნანა, პატარა დიამბიკოსს;
გაიზრდება დედ-მამის სალხენად, სადიდებლად.
ვით მამა ქრთამს იღებდა, შვილმაც რომ
ისე იღოს,

ილია რომ დიდი მწერალი
იყო, ამ უტყუარ ფაქტზე, პირველ
რიგში, მის მიერ შექმნილი ნაწარ-
მოები მეტყველებენ, თუმცა იგი
მოგზაურიც იყო. ეს იქიდან ჩანს,
რომ მან დაწერა მგზავრის წერილე-
ბი...

ი. ჭავჭავაძემ, გარდა ქართულისა,
რუსული ენაც კარგად იცოდა, იგი
ხომ პეტერბურღში რუსულად სწავ-
ლობდა.

ილია რომ პოპულარული მწერა-
ლია, ამას ცხადყოფს „გლახაკის
ნაამბობისა“ და „ოთარანთ ქერი-
ვის“ მიხედვით გადაღებული კინო-
ფილმები, რომლებიც ქართველმა მა-
ყურებელმა ინტერესით ნახა.

ილია ჭავჭავაძე რუსთაველის შთა-
მომავალია, მაგრამ ლუარსაბის კნე-
ინა-დარეჯანი, ოდნავ განსხვავდება
ტარიელის შეყვარებული ნესტან-და-
რეჯანისაგან. ლუარსაბი და მისი
ცოლი ნებივრობენ, უხვად ჭამენ და
სვამენ, ხოლო ტარიელი მშვიდ-
მწყურვალ უდაბნოშია გავარდნილი,
ნესტან-დარეჯანი კი ქაჯეთის ციხის
ცხრაკლიტულში ლუკმას არ აკარებს
პირს.

გარდა მოთხრობებისა, ილია ჭავ-
ჭავაძემ წასაკითხავად დაგვიტოვა
პოემებიც, რომლებშიც მეტწილად
ყაჩაღების ტყეში ცხოვრებაა ასახუ-
ლი. საერთოდ, ყაჩაღობის თემა მან,
ეგნატე ნინოშვილთან ერთად, წინა
პლანზე წამოსწია. კაკო, ზაქრო, სი-
მონა დოლიძე, დარიკო, სისონა დარ-
ჩია, დათა თუთაშხია, არსენა ოძე-
ლაშვილი და სხვები დღესაც დიდი
რეპუტაციით სარგებლობენ ქართველ
ხალხში (სხვათა შორის, არც ერთი
მათგანი თავიდან ყაჩაღი არა ყოფი-
ლა).

ბუნების აღწერას განსაკუთრებუ-
ლი ადგილი უკავია დიდი ილიას

დიდ შემოქმედებაში. მაგალითისა
თვის საკმარისია, დაასახელოთ
სტრიქონები:

ტყემ მოისხა ფოთოლი,
აგერ მერცხალიც
ჭყვიც.

არც სიყვარულის თემისთვის აუე-
ლია გვერდი ნიჭიერ მწერალს. გიო-
რგი თივის ზვინიდან სწორედ კე-
სოს სიყვარულისგან რეტდასმული
გარდება ძირს.

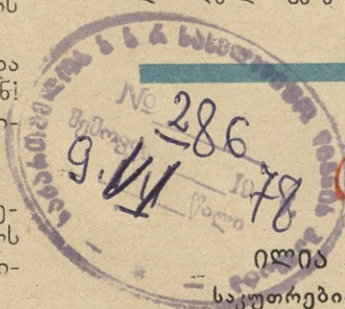
ნიჭიერი პროზაიკოსის პოეზიიდან
ცალკე უნდა გამოვყოთ პატრიოტუ-
ლი ლირიკა: „გახსოვს, ტურ-
ფაკ, ჩვენს დიდ ბაღში...“
და სხვა.

ილიამ პეტერბურღში გაიცნო ჭა-
ბუკი ნიკოლოზ ბარათაშვილი, რო-
მელიც უკვე ცოცხალი აღარ იყო.
ტატომ დაგვიწერა განსაკუთრებით
მერანი, რომელიც ჩვეულებრივი ცხე-
ნისაგან იმით განსხვავდება, რომ
მირბის და მიფრინავს უზო-უკე-
ლოდ. ნიკოლოზი ბავშვობაში თურ-
მე აივნისგან გადმოვარდა და ოდნავ
კოჭლობდა, რისთვისაც იგი არ მი-
იღეს სამხედრო სასწავლებელში,
მაგრამ ყოველივე ამას სულაც არ
შეუშლია ხელი ყოფილიყო გენიოსი
და ეწერა ლექსები.

ასეთია ი. ჭავჭავაძის ცხოვრებისა
და შემოქმედების მოკლე შინაარსი.
მწერლის მოღვაწეობის ეს ჩემი სა-
ფუძვლიანი მიმოხილვა დიდ დახმა-
რებას გაუწევს როგორც უმაღლეს
სასწავლებლებში შემსვლელ მომა-
ვალ ფილოლოგებს, ასევე სტუდენ-
ტებსა და ასპირანტებს.

მომავალ წერილში მე განვიხი-
ლა აკაკი წერეთლის შემოქმედებას.
ცნობილი რუსთველოლოგი აკაკო-
ლოგი, ილიოლოგი და ფილოლოგი

ვანო ცინცაძე

ილია და მისი ჯიბე

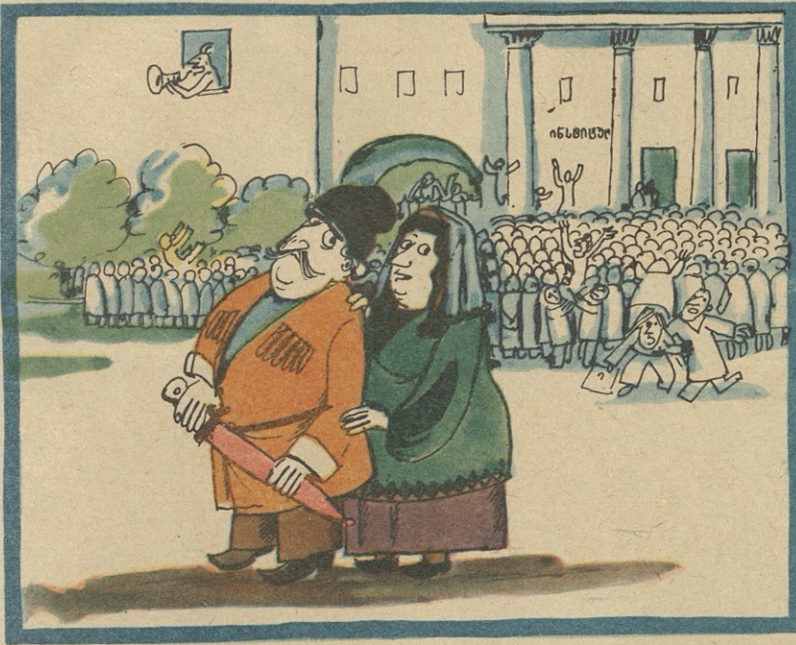
ილია ახალგაზრდობაში ძალზე უჩიოდა უფულობას, გან-
საკუთრებით პეტერბურღში სწავლის დროს, ამიტომ მის წე-
რილებში ხშირია ასეთი წუხილი:

„ჩემი ამბავი რა მოგწეროთ? ხომ იცით, ჭავჭავაძის სისუს-
ტე სად არის — ჯიბეში და ისევ ჯიბეში.“

უხ! ხანდახან რა უბრძოლ ქარიშხალი წამოუბერავს ხოლ-
მე. ჯიბით, რა რუსეთული თავგები შედგებიან ხოლმე ყალ-
ყხედ, თითქო ძალად დაცარიელებულს ჯიბეში.

მაგრამ კი სასოწარკვეთილებაში არ შევალ ხოლმე, ნუ-
გეშს ვიცემ და ამას ვეტყვი ხოლმე ჩემს თავს: ნუ გეშინიან,
ერთხელაც იქნება, რომ ჩვენც გავგებრწყინდეს მზე-მეთქი.
და ჩემი თავი ჩვეულებრივ სიცილით მიპასუხებს ხოლმე:
პაპა შენიც მაგას ამბობდაო, მაგრამ შენი ჯიბე მაინც არ
გათბავო“.

(მეგობარ ქალს)

— კიდეც კარგი, ლუარსაბ, შვილი რომ არ გვეყოლა, თორემ რა მოაწყობდა აქ?

ილიას მოტივებზე

ანონიმისტი

ჩემო კალამო, ჩემო კარგო, რად გვინდა ტაში?
რასაც ვმსახურობთ, მას ჩუმჩუმად კვლავ ვემსახუროთ,
გესლი და შხამი უშიშარად მოეფინოთ ხალხში
კეთილთ საკლავად, — მათ სულთ-ხდომის სეირს ვუყუროთ!

მლიქვნელი

ჩემზე ამბობენ: „უფროსის შავს თეთრად ხედავსო,
მის ნაკლს ვერ ამჩნევს, ეგ ხომ ცხადი სიყვარულია!“
ბრიყვნი ამბობენ, კარგი გული კი მაშინვე გრძნობს —
ამ სიყვარულში რაოდენი სიძულვილია!

მეპრთამე

თუ კაცმა ვერ სცნო ჩემი გული, ხომ იცის ღმერთმა,
რომ სიყრმიდანვე გამდიდრების მახრჩობს მე სენი.
ვიცი, რომ ბოლო კეთილი და დიდი არა მაქვს,
შხადა ვარ, მაინც ქრთამის ძეგლით დავლიო ღღენი!

ნანა ჯაჯანაშვილი

— ჩვენ შევცდით, ჩემო ღარიბან! თელეთში კი არა, აქ
აქ უნდა მოვსულიყავით!

მამულს ედგები დარაჯად, თავს დაჰხაროდი ცისმარეცხელს!
რამდენი შხამი შეგასვეს, რამდენი ნახე სიმწარე!
შემოგვიტევენ, — შენ იყავი ერის ჯაშუანი ურდველი!
მშვიდობა იყო, — კისერზე გედგა სამშობლოს უღელი!
მტერი ჩვენს წარსულს დაჰკრავდა, — დაიჭუბილი მეზივით,
ვაზს ფილოქსერა დაღრღნიდა, — გვერდით ედგები გლეხებით!
ლხინი იყო და, — შენ იყავი ერის პირველი მეღვინე,
მცოდნე, ნასწავლი, ნაივითი და ერთადერთი მეღვინე!
ახლა რა გვიჭირს: გამრავლდა მეღვინეების ლაშქარი,
ამდენი ღვინო, შენ გეტყვი, მგონი, სოფლებში არც არის!
სამაგიეროდ ჭაჭა გვაქვს, გრადუსით ერთობ მაგარი
და „ცეკავშირში“, ღვინის მაღლით, ავარის ტყბილი შაქარი!
მეურნეს გენატრებოდა ქართული ღვინის ექსპორტი,
ამ დარგში, დიდო ილიავ, ღღეს დავამყარეთ რეკორდი.
ნატრობდი საქართველოში ოც, ან ოცდახუთ აგრონომს,
ახლა ჩვენს სოფელს ურიცხვი სპეციალისტი პატრონობს.
ეგ არის, ზოგმა სოფელი გაცვალა თბილის-ქალაქზე,
ასფალტზე შეყვარებული, ფეხს ველარა ღვინის ბაღაზე.
ზოგი გაძვირდა მუშაობს, ზოგმაც არჩია სახინკლე,
ზოგიც ზის რესტორანში და ფულისთვის კლარნეტს აყივლებს.
ზოგმაც, ჯერ კიდევ აკვანში, გაიგო გემო ხარისხის,
დისერტაციის აწვება, ჯერ რომ ანბანიც არ იცის,
გულში მჯიღს ირტყამს, იფიცებს მეცნიერების სინათლეს,
მთელი ნაშრომი მიუძღვნა საზამთროს ყუნწის სიმარეს.
სასწოროდ დადებ მის ნაშრომს, — გრამიც არ აიწონება,
ასეა მუდამ, როდესაც კუჭი გადასძლევს გონებას.
დისერტაციის დაცვას, სანთელს აუთეებს განცებას
და მერე იუბილესთვის დაიწყებს ცხარე მზადებას.
ერთს გაღუბნიან, მეორეს, მესამესთვისაც ირჯება,
რას იზამ, ძველი თქმა არის: „მადა ჭამაში იზრდება“.
შენ კი, სიცოცხლის მანძილზე, ერთიც ვერ გადახადე,
თუმც საუკუნო ღიღება ქების გარეშეც იხარებს!

ღრო გადის, წლები ნაყოფით იწონებთან სასწოროზე,
ალგეთს მუხლები გაშალეს ლეკვებმა მგლების ნაწოლზე.
ერთი სურვილით ავეწითე, ერთი გვირგვინი შეგეკარით,
ღდას, საბჭოთა სამშობლოს, ნატურისთვისავე შევხარით!
ანტარქტიკა და არქტიკა ისწავლება და სახლდება,
შენ კი გაკრთობდა ალაგის რაჭველთა გადასახლება.
ახლა რაჭველებს, მეგრელებს ნახავ შორეულ პამირზე,
ბამთან გურული შეგხედება, კახელი შრომობს ყამირზე.
მაგრამ ზოგიერთს დალანდა, ხელში დაფნით და „მაჩალკით“,
ჩვენს სამარცხინოდ დაძვრება ბაზრის უთოფო ყაჩაღი.
ზოგმა დარეჯანს აჯობა: ბუზების თელაში იღლება.
ყავის ნარჩენზე მკითხაობს, ლოცულობს, ოფლად იღვრება.
ზოგიერთების ტაქტი და „დიპლომატია“ გვახარებს:
სიცილ-კისკისით უთხრიან ერთმანეთს პირზე სამარეს!
განაძლ შემოგვრჩა ქართველებს შენი უცვლადი ბჭარები,
თვალ-მარგალიტი ძვირფასი ხელიხელსაგოგამანები,
მზესავით ბრწყინავს, ანათებს — ხალხში გასული წიგნებად —
ღრო გადის, განთიადივით უფრო და უფრო ბრწყინდება!
ქართული ენის მედროშევე, ქართული სიტყვის ღუდბო,
მისი სიწმინდის, მეუფევე, მისი გულივით მღუღარო,
წამოიმართე, მიჰყვები ქართველი ხალხის ღიღებას,
ჩვენი სამშობლოს მიწაზე მზის სხივთა ამობრწყინებას!

ვალერიან ჩაბუკაშვილი

ილიას საგირული სიგჳა

„რაპი ერთხელ კაცმა ურცხვობისა-
თვის პირი გაიხია, იმას აღარა დააყენებ-
რა, თუნდა ათასი ალაყი გაუკეთო და ათა-
სი ნალო გამოაბა“.

„როცა თავის-თავს ახსენებს...
თავის „მეს“ მიეყუდება ხოლმე, როგორც
ბოძსა“.

„გაგონილა ახეთი ლაგამ-წამოყრი-
ლი ლაპარაკი სამეცნიერო საგნებზედ?“

აშერიკის ადმინისტრაციის
ათასგვარ ხრიკებს იყენებს, რათა დაი-
წყოს ნეიტრონული ბომბის წარმოება.

კაცია-აღზინისტრაცია?!

პირველი გვერდი ნ. შალაშნიკისი

ნახატო თეზისი ავტო-
რები: ა. აღიშვლი, ბ.
ბაბაძე, ვ. დიხაძე, ვ.
ქუცია, გ. ლომიძე, თ.
შაგველშვილი, ბ. შიშ-
ტაძე, რ. შიშველაძე,
დ. ცანცაძე.